

KAFKAKUR*

Çİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 1 · EYLÜL-EKİM 2014 · 8 TL

*...ben edebiyattan ibaretim.

"Yağmura bırak kendini; bırak yağmurun çelik okları vücutunu delip geçsin... Ve her şeye rağmen orada kal; seni ansızın sonsuz ışığına boğacak olan güneşin dimdik bekle." Franz Kafka

ISSN 2148-6824

2	Yaşam ve Efsane Gökhan DEM, KAFKA	24	İnsanlar ve Şeytanları GÜVEN TURAN, Deneme
4	Gözlem, Yolcu FRANZ KAFKA	25	Kadın, Çalılıklardan SİMGE EKİÇİ, Şiir
6	Ne demiş Kafka? Gökhan DEM, KAFKA	26	Korkuluk ONUR TUNCAY, Öykü
8	Fikir Mektebi Veyahut Dergiler SALİH SAMET GÜR, Deneme	28	Sırça Fanusta Bir Kelebek ZEYNEP NUR ÇANDIR, Sylvia Plath
10	Bir Ali Lidar Röportajı AYŞEGÜL ERÖZÜREK, Röportaj	30	Köprüden Geçen Karanfil Kokulu Kadın EKİN GÖKGÖZ, Deneme
11	Gidiş Dönüş NERGİS SELİ, Anlatı	31	Whiskas sonrası Suikast. DOĞA DUYMAZ, Öykü
12	Savurgan Oğul'un Dönüşü ESRA PULAK, Sonat	34	Kadın Olmak HAWA KURTTEKİN, Deneme
15	Virginia Woolf'un Kendine Ait Bir Odası OZAN KIRICI, Kitap İnceleme	35	Ters Açı EMİN ÜNLÜ, Şiir
17	Bende kalın... Benimle... İLAKİZ, Anlatı	36	Soledad CENGİZHAN GENÇ, Şiir
18	VAR mı OLUŞÇULUK [VAROLUŞÇULUK] AYŞEGÜL ERÖZÜREK, Felsefe	37	Sıradışılığın Şairi CEMAL SÜREYA YUNUS ÜNSAL, Cemal Süreya
20	KAFKA, SARTRE, CAMUS, WILDE SÖZLER	39	Küçük Bir Kafka Sınavı KARLA REİMERT, Sıçrankafka
22	Özgürluğun Peşindeki Rehineler KÜBRA M. BüYÜKKİYİCI, Deneme	40	Akbaba FRANZ KAFKA, Kömüran Şopal
23	Kısa Bir Ölüm KARDELEN AĞIM, Anlatı	41	Son Şeyler İçerik Adına
23	Halüsinasyon MERVE ÖZDOLAP, Şiir		

Yazlarınızı, çizimlerinizi ve çalışmalarınızı editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

KAFKA OKUR

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Kafka • İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı 1 • Eylül - Ekim 2014 • 8 TL

İmtiyaz Sahibi
Gökhan Demir

Yayın Yönetmeni
Ayşegül Eröyürek

Düzeltilti
Fatih Cerrahoğlu
Burcu Baraz

Kapak Resmi
Sernur Işık

İllüstrasyonlar
Sernur Işık
Ceren Demiral
Hilal Kosovalı

İletişim
editor@kafkaokur.com

Abonelik
bilgi@kafkaokur.com

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

©Her hakkı saklıdır
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dahil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Kafka Okur

*Lieber agsten war von ca in lec für soem
„...ben edebiyattan ibaretim, başka hiçbir şey değilim, olamam.“
Franz Kafka*

Kafka Okur ilk sayısını ile giriyor dergi dünyasına, size merhaba demeden önce sözün öünü ile kulak verelim sevgili Cemil Meriç'e. Dergiler için diyor ki Meriç;

“

Şöhreti fethen koşan bir aydınlar ordusu. Kimi yarı yolda kalacak, kimi yol değiştirecektir bu akıncıların. Belki hiçbir varamayacaktır hedefe. Genç düşünce, dergilerde kanat çırpar. Yasak bölge tanımayan bir tecessüs; tanımayan, daha doğrusu tanımak istemeyen. En çatışkaşılıklarda bile insanı gülümseten bir "itimât-ı nefş", dünyanın kendisiyle başladığını vehmeden bir saffet var. Tomurcukların vaitkâr gururu. Bir şehrin iç sokakları gibi mahrem ve samimidirler. Devrin çehresini makyajsız olarak onlarda bulursunuz. Müzeden çok antikacı dükkanı, mühmel ve derbeder. Kitap, istikbale yollanan mektup... Smokin giyen heyecan, mumyalanan tefekkür. Kitap ve gazete... biri zamanın dışındadır, öteki "an"ın kendisi. Kitap, beraber yaşar sizinle, beraber büyür. Gazete, okununca biter. Kitap fazla ciddi, gazete fazla sorumsuz. Dergi, hür tefekkürün kalesi. Belki serseri ama taze ve sıcak bir tefekkür. Kitap, çok defa tek insanın eseri, tek düşüncenin yankısı; dergi bir zekâlar topluluğunun. Bir neslin vasiyetnamesidir dergi; vasiyetnamesi, daha doğrusu mesajı. Kapanan her dergi, kaybedilen bir savaş, hezimet veya intihar.

“

Kafka Okur'un dergi olması fikri yüreğimize düştüğünden bu yana, ekip olarak amatör bir ruh ama büyük inançla hummalı bir çalışma içerisinde girdik. Konu edebiyat olunca, konu sanat olunca ruha dokunan düşünceler bizimle oldu hep. Okuyucu ile buluşmak istediğimiz satırlar, birlikte yol almak istediğimiz sadık dostlarla beraber, bir kelime ile bir yüreğe nasıl dokunabiliriz, okuyucunun bekłentisine nasıl cevap verebilirizin mücadeleşi içinde olduk hep. Bir itiraf; evet yorulduk, tartıştık, ağladık ve bildik ki sorumluluğumuz büyük, bildik ki biz sizlerle olmayı gerçekten istiyoruz. Edebiyatla nefes almayı, sanatla nefes vermeyi...

Ve Kafka Okur ailesine dahil olmaya davet ediyoruz sizi. Yazmaya, çok yazmaya, okumaya, çokça okumaya. Yazalım, çizelim, okuyalım... Kabuğu çatlatıp içinde bulunduğu Fikir Sanat ve Edebiyat doğumunun gerçekleşmesine tanıklık edelim. Bu anlamda yazılarınızı, çizimlerinizi, fikirlerinizi bekliyoruz.

Ve dahi Sosyal Medya ve Blog dünyasında karşılaşmış olma ihtimalimiz oldukça yüksek. Kafka Okur 2013 Hürriyet Bumerang Ödüllerinde "En Tarz Blog Birincisi" olmuştur. Kafka Okur, Blogger olmanın önem arz ettiğinin farkındadır. Blogger hakkında birikim ve deneyim sahibidir. Blog ve Blogger'lara önem veriyoruz ve bu anlamda Blogger'lara dergimizde sık sık yer vereceğimizi belirtmek istiyoruz.

Sohbetimize dergimizin satırlarında devam edeceğiz bundan sonra.

Dergi dünyasına hoş geldik, hoş bulmanızı diliyoruz.

İyi okumalar...

Gökhan Demir

Yaşam ve Efsane

Gökhan DEM

"Franz Kafka söylem üretmez, kişiler ve durumlar yaratır..." Michael Löwy

3 Temmuz 1883'te Prag'da dünyaya gelen Kafka'nın annesi ve babası, Julie ve Hermann Kafka, süs eşyası, şemsiye, gibi şeylerin satıldığı küçük bir dükkan işletiyordu. Altı kardeşim en büyüğü olan Kafka'nın küçük yaşıta ölen iki erkek ve kendisinden daha uzun yaşayan üç kız kardeşi vardı. Franz Kafka kimya, Germanistik ve sanat tarihi eğitimi almış, sonra da hukukta karar kılarak bu alanda doktorasını tamamlamıştır. Kafka bir yıl avukatlık yaptıktan sonra, özel bir sigorta şirketine işe girmiş; bir yıl sonra da devlete ait bir sigorta kurumunda çalışmaya başlamıştır. Boş zamanlarında düzyazı ve öykü taslaqları yazıyordu. Eserleri 1912'de ilk olarak *Gözlem*'le başlayan ve dergilerde küçük kitaplar halinde yayınlanan yazıları ile devam etti. Kafka'nın hayatından aşk hiç eksik olmamıştır; en tutkulu ilişkisi bir gazeteci olan Milena Jesenska ile yaşadığı, en mutlu olanı ise Dora Diamant ile yaşadığıdır. Kafka üç kez nişanlanmıştır: iki kez memure Felice Bauer'le, bir kez de Praglı bir sekreter olan Julie Wohryzek'le. Yaşamının büyük bir kısmında vejeteryan beslenmiştir.

En yakın arkadaşı Max Brod'tur. Franz Kafka hayatı boyunca her gün en az bir mektup yazmıştır. Kısa süren yaşamına kırk eser siğdirmiştir. Tamamlanmamış üç romanı *Amerika*, *Dava ve Şato*'nun yanı sıra dokuz büyük öyküsü "Hüküm", "Ateşçi", "Dönüşüm", "Ceza Kolonisinde", "Akademi İçin Bir Rapor", "İlk İstirap", "Küçümen Bir Kadın", "Bir Açık Sanatçısı" ve "Şarkıcı Josefine ya da Fare Halkı" da bulunmaktadır.

Augustos 1917'de Kafka'nın tüberkülozla ilgili olduğu anlaşılan bir hastalığı ortaya çıktı. Ne kadar ömrünün kaldığı belli değildi ve sayfiyeye çekilipli iyileşmesi gerekiyordu. O zamandan sonra iş hayatında yaptığı kısa süreli dönüşlerle sanatoryumda kalmaları hep birbirini ardına geldi ve bu durum 1922'de erken emekliye ayrılmaya son buldu. Sağlığı Viyana'daki çeşitli klinik ve sanatoryumları dolaşmasına takiben çok ani ve sert bir şekilde bozulan Kafka, 3 Haziran 1924'te öldü. Geride bıraktığı eserleri bugün okuyabiliyor olmamızın tek sebebi, arkadaşı Max Brod'un Kafka'nın kendisine bunları yakması yönünde verdiği talimatı yerine getirmemiş olmasıdır.

Kafka demokratiktir. Yaşam öyküsünün sıradanlığı, onun bizden biri olduğunu kanıtlar: Kökleri sıradan bir yaşama dayanan Kafka, sıradan korkuyu, üzüntüyü ve düş kiraklığını hepimizin

-gerçek deneyimlerimize olmasa da kuruntularımıza, hatta kabuslarımıza, hatta kabuslarımıza benzettiğimiz için- bir dereceye kadar anlayacağımız şekilde yaşamış ya da hayal etmiştir.

Kafka'nın yazdıklar tekrar tekrar okunabilir, her okuyuşta yeni bir şeyi açığa çıkarır, varoluşculuktan yapısalcılığa ve sömürgecilik sonrası döneme kadar her eleştiri ekolü için malzeme oluşturur. Kafka'nın yazılarının çok yönlülüğü bunların büyük-lüğünün de ispatıdır çünkü klasik bir eser tam olarak her açıdan yeniden keşfedilebilen eserdir. Kafka'yı okuyup üzerinde kafa yormaktan başka yolu yok.

Kafka kendisini çok fazla sorgulayan, kimi zaman da kendisiyle ilgili sabıtlı fikirleri olan bir yazdı. Yazdığı günlük ve mektuplar yaşamı ve bu yaşamın nasıl yanlış gittiğini yansıtmaktadır. Kurgusal yazıları deneyimlerini şekillendirmenin ve kavramanın daha dolaylı bir yolu oldu. Bizi Kafka'yla ilgilenmeye iten şey, onun yazdıklarının sınırsız bir şekilde yaşadıklarını aşmasıdır.

Kafka Okumak

Kafka okumak kafa karıştırıcı bir deneyimdir. Onun yapıtlarında imkansız olaylar sanki kaçınılmazmış gibi gerçekleşir ve hiçbir açıklama yapılmaz. Gregor Samış neden ve nasıl olduğunu bilmeden böceğe dönüşür. Josef K. neden tutuklandığını asla öğrenemez. Diğer K. Şato'ya asla ulaşamaz ve kendisini oraya kadastrocu olarak çağrımlı yatkılıkle neden görüşmediğini anlamaz.

Kafası karışan yalnızca karakterler değildir; okuyucuda aynı durumdadır. Kafka okuyan birinin kafasının karışmasının sebebi önemli bir noktayı kaçırması değildir. Onun metinleri gerçekten şaşırtıcıdır. Öyledir, çünkü Kafka'nın yazılarındaki gerçekliğin temel özellikleri belirsizlik ve kafa karışıklığıdır. Kısa öykülerini topladığı *Gözlem*'de, ilk paragrafı şöyle olan "Yolcu" [kafkaokur dergi sf.4'e bakınız.] 'da haraket halindeki tramvayın sarsılan platformu, ya ailenin o anki ortamındaki ya da 'dünya' tarafından temsil edilen en uzak ufuktaki sabit herhangi bir referans noktasının eksikliğinin için kullanılmış metafordur. Kafka'nın metaforlarla dolu cümlelerini, anlatılarını okumak yine kafa karışıklığı sebebelerindendir.

Dönüşüm ya da Değişim

Gregor Samsa'nın ailesinin, oğullarının ve erkek kardeşlerinin imkansız ama yadsınamaz değişimine gösterdikleri tepkiler dikkat çeken derecede alelaledir. Onu odasına hapseder, hizmetkarlara gizlilik yemini ettirir, ne yiyeğini anlamaya çalışır odasına ıvır zıvır depolamak için kullanırlar. Ve nihayet, tamamen insanlara özgü bir mantıksızlıkla, böceğin Gregor olmadığına -en azından artık olmadığına- karar verip ölümünü hazırlarlar.

"Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan Gregor Samsa, devcileğin bir böceği dönüşmüş buldu kendini."*

Gregor'a böcek diyerek çevirmen ve ben hile yapmış oluyoruz. Kafka'nın Dönüşüm'de kullandığı sözcük olan Ungeziefer 'haşarat' anlamına gelen çok daha üstü kapalı bir sözcüktür ve gerçek bir yaratığı ifade etmekten çok zararlılığı ve iğrençliği çağrıştırın yani aile, arkadaş, patron ve toplum tarafından bir hiç yerine konulma oluşumumuzun resmedilmesidir aslında. Babasının sırtına acımasızca sapladıgı o elma, o sırtında kalıp curlyüp giden elma... Dönüşmüştür Gregor, acizdir, çaresizdir, gerektir... Bizdir... Hepimiz Gregor Samsa'yız...

"İnsan diğer tüm hayvanlardan daha hastalıklı, daha değişken, daha kararsız ve daha az tanımlanmış olduğu için, hiç şüphe yoktur ki, o hastalıklı olan hayvandır."

The Genealogy of Morals, III 13, Nietzsche

Kafka okumak; Kafka'yı biraz olsun anlayabilmek için, kendini sorguladığı en uzun yazısı olan ünlü "Babaya Mektup"u kesinlikle okumalısınız.

Hakkında sayısız fikrin öne sürüldüğü yazarlarından biridir Franz Kafka. Yüz kusur yıldır eserleri hakkında sayısız makalenin, kitabıń kaleme alındığı bu yazarı elbette bir kaç cümle ve bir kaç dizeye siğdirmamız mümkün değil, bundan böyle Kafka Okur'da; Bedenler, Cinsiyet yüklü bedenler, Açılk, Aile, Kurumlar, Davalar, Özgürlük kısacası tüm o acinası güncellliğimizi o ızdırap dolu yaşamımızı Kafka'nın ışığında çözümlemeye, anlamaya, anlamlandırmaya çalışacağız. Yani Kafkaesk dünyaya beraber adım atmış olacağız...

"Kafka, bu dünyaya karşı açtığı davaya yalnızca babasını katmakla kalmamış... bütün otorite figürlerini de katmıştır. Onun itaatsizliğinden, gizlilikten aldığı zevkten, her türlü otorite biçimini küfürsemesinden tuhaf bir prestij doğuyordu: Büyük bir baştan çıkışma gücüne her zaman sahip olmuş uzlaşmazlığın prestiji." Max Pulver

Franz Kafka, Son Fotoğraf

Kafkaesk;

Kafka, Tezer Özlü'nün hayatında önemli bir yer tutar. Der ki Özlü "Kafka ile yaşamak, acıacak güncellliğimizin en büyük umudu"

Oğuz Atay bir söyleşisinde "Sevdigim yazarların başında Kafka ve Dostoyevski'yi sayarsam "Tutunamayanlar"ı okuyanlar için şaşırtıcı olmaz herhalde. İnsanı yalnız bırakılanların dünyasında böyle yazarlara da tutunamazsak sonumuz ne olur?" der.

Cemal Süreya, Göçeve şiirinde
"Ellerim gece yatasına çağrılmış
Ve
Teleşsiz görünümeye çalışan bir Kafka gibi
Yüzüm giyotine abone"

Kafka'nın "Giyotin gibi bir inanç. Onun kadar ağır, onun kadar hafif." sözüne dair.

Franz KAFKA

Gözlem, Yolcu

Tramvayın birinde dikiliyorum; bu dünyada, bu kentte ve ailem içindeki yerim konusunda düpedüz bir kararsızlık içindeyim. Herhangi bir konuda haklı olarak ne gibi istekler öne sürebileceğimi bile söyleyebilecek durumda değilim. Bu tramvayda böylece dikilip kayışlardan birine tutunmamı, kendimi bu tramvaya taşitmamı, insanların tramvaylar önünden kenara çekilmelerini ya da yolda sessiz yürümelerini ya da vitrinler önünde kımıldamadan durmalarını asla savunamam. Zaten kimsenin böyle bir şey istediği yok benden; hem isterse ne değişir.

Ne Demiş Kafka?

Derleyen: GÖKHAN DEMİR

Dünyanın olumsuzluğu, onun duraklarından (*moment*) biridir. Kafka da bu duraklardan biridir. "Çağımın bana pek yakın olan olumsuzluğunu cesaretle taşııyorum ben. Bu olumsuzlukla savaşmaya değil, fakat bir dereceye kadar onu göstermeye hakkım var. Zayıf bir olumluluğa da, olumluluk haline dönen aşırı olumsuzluğa da yatkın değilim ben... Bir son ya da bir başlangıçım ben..."¹ diyor.

Cahiers'de Kafka ile okuyucusu arasında şu konuşma geçer:

-Bu dünyanın en belirgin özelliği, köhneliğidir (*Caducité*). Bu dünyaya savaşacaksam eğer onun bu belirgin özelliğine yani köhneliğine saldırmam gereklidir. Bu hayat içinde yapabilir miyim bunu? Gerçekten yapabilir miyim bunu? Hem de yalnız inancın ve umudun silahları ile değil.

-Demek bu dünyaya savaşmak istiyorsun, hem de umutdan ve inançtan daha gerçek silâhlarla? Böyle silahlar şüphesiz var, fakat ancak belli şartlarda tanınabilir ve kullanılabilirler. Önce bu şartların sende olup olmadığını görmek isterim...

-Yoksa bile elde etmeye çalışabilirim belki?

-Şüphesiz. Ama bunda ben yardım edemem sana.

-Mademki öyle, neden beni önce sınamak istiyordun?

-Çünkü sana yoksunu olduğun şeyi değil, bir şeyin yoksulluk olduğunu göstermek istiyorum.²

"Hep anlatılmaz bir şeyi anlatmağa, açıklanamaz bir şeyi açıklamaya çalışıyorum ben..."³

Bu çözülmeyen çelişme, Kafka'nın alın yazısının ve bildirisinin çelişmesidir: "Bu arayış, İnsanlık dışı bir yola çıkarıyor... Bu edebiyat sınırlara saldırmaktan başka bir şey değil..."⁴

Babasının işyerinde toplumsal sömürme ve baskı ilişkilerinin ilk tecrübelerini geçirir: "Mağaza, beni ruh hastası etti... Özellikle mağazada çalışanlara karşı tutum demek istiyorum... Sen, memurlarına "ödenmiş düşman" derdin, öyleydi de zaten, fakat bana öyle gelirdi ki, onlar senin düşmanın olmadan önce sen onların "ödeyen düşmanı" idin... İşte bu, mağazayı dayanılmaz yaptı benim gözümde; bana senin karşısında kendi durumunu hatırlatıyordu... Bunun içindir ki,

ben de mutlaka mağazada çalışanlardan yana oluyordum."⁵

İnsana yabancı ve onun dışındaki bu kanun, bu yabancılılaşma, yalnızca genelin tikele zıtlığını değil fakat iki toplumsal sınıfın çatışmasını ifade etmektedir. Kafka bunu biliyordu. Janouch'a, insanlardan değil düzenin kendisinden doğan kapitalizme özgü yabancılılaşma mekanizmasını şöyle anlatıyor: "Kapitalizm, içeren dışarıya, dışarıdan içeriye, yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya giden bir bağımlılık sistemidir. Onda her şey basamaklıdır, demire vurulmuştur. Kapitalizm, dünyanın ve insan ruhunun bir halidir."⁶

İnsanların uykusu, ödevlerini unuttukları ölçüde deliksiz olur.

"Kesin olarak ödevlerini kim biliyor? Hiç kimse. İşte bunun içindir ki hepimizin vicdanı kötü; çabucak kendi kendimizi uyutarak ondan kaçmaya çalışıyoruz... Belki de benim uykusuzluklarım kendisine hayatı borçlu olduğum bu ziyaretçinin korkusundan, başka bir şey değildir... Belki içimdeki büyük ölüm korkusu, bu uykusuzlukların arkasında gizlemiyordur. Belki, uyuduğum sürece beni terk eden ruhumun bir daha geriye dönmemesinden korkuyorum. Belki uykusuzluk, kuvvetli bir günah bilincinden, aniden gelebilecek bir hüküm karşısında duyulan korkudan başka bir şey değildir. Belki uykusuzluğun kendisi bir günahdır. Belki doğaya karşı bir başkaldırmadır ... Günah, her türlü hastalığın tohumudur. Onun yüzünden ölümlüyürdü."⁷

"Yaşamak demek, hayatın içinde olmak, hayata, onu yaratığım gözle bakmaktır. Dünyaya ancak yaratıldığı yerden iyi bakılabilir."⁸

Kendi içine çekilmişliğinden kendini suçlu hissetmektedir. "Niçin, bizi karşı konulmaz şekilde halk topluluğundan söküp alan şeye doğru değil de, bizi birleştiren şeye dönük kalmamalı... Bugünlerde hep; gittikçe daha çok hayatı düşünüyorum. Baş hatayı arıyorum onda: bütün kötüüklerin kaynağını; ne olduğunu bilmeksizin islediğim hatayı."⁹

İçlerindeki yıkılmış şeyle insanların birleştirilen, gerçek insan birligine, yalnızlık ve terkedilmişlik anından gidilir. "Yıkılmazlık, bir bütündür; her bireyde vardır, aynı zamanda o herkeste ortaktır; insanlar arasındaki bu çözülmeyen, eşsiz bağ buradan gelir".¹⁰ Ama, anlatılmaz bir boşluğun bunaltısında, oraya varacak yolun ucu bucağı yoktur, ipissizdir.

"Evinden dışarı
çıkmasan da olur.
Masanda kal ve dinle.
Hatta dinleme bile,
yalnız bekle. Hatta
bekleme bile, taş gibi
sessiz ve tek başına ol.
Dünya, maskesini
açasın diye, kendini
sana vermeye
gelecektir; başka türlü
yapamaz; sana hayran,
önünde iki büklüm
olacaktır."

Edvina Meta

Bu issızlık, peşine düşülen birlikten her an döndürecek gibidir bizi: "Hayat, bizi, nelerden vazgeçirdiğini anlamamıza bile fırsat vermeyen devamlı bir kaçış, bir ayrılıştır."¹¹

Böylece Kafka'da her şey, birbirine karşıt kavramlarla yürütür: kalabalık ve yalnızlık, inanç ve inkar.

Kafka, Max Brod'a yazdığı bir mektupta, insanın güçsüzlüğü üzerinde değil, onun ahlaki kaynakları ve olumlu eylem imkanları üzerinde durur. Şöyle yazmaktadır: "Kendisine, özgü bir şeyler taşıyan ve "Dünyayı olduğu gibi almak gerekir" demeyip, "Dünya nasıl isterse öyle olsun ben, insanların arzusuna uyarak vazgeçemeyeceğim bir özgürlüğü sürdürürüm"¹² diyen bir insan çıktıgı ve dünya bu

sözleri işittiği andan itibaren varlık değişir.

"Bir hedef var fakat yol yok; bizim yol dediğimiz şey, tereddütür."¹³

Kafka, bu iç dünyasının kaypaklılarından kurtuluşu, sadece sanatçı yaratışta ve mit yaratmada bulur.

Edebiyat yaratıcı, Kafka'ya, varoluş çatışmasını aşma imkanını verecek olan yabancılaşmadan kurtulma tekniği midir? İnsanıandan çıkan bir yol olacak mıdır bu? Sanat, dini inancın yerini alabilecek midir? Sanatçı, Peygamberce ödevini yerine getirebilecek midir? Kafka, ölüme karşı bu bahse girdiği. "Her şeye rağmen, ne pahasına olursa olsun yazacağım. Bu benim hayatta kalma savaşımıdır."¹⁴

"Umutsuzluğa düşme, hatta umudunu yitirmedigin şeylelerden bile; sen, olanaklarının sonunun geldiğini sanırken bakarsın yeni güçler belirir. Yaşamak denilen şey de budur... Yağmura bırak kendini; bırak yağmurun çelik okları vücutunu delip geçsin... Ve her şeye rağmen orada kal; seni ansızın sonsuz ışığına boğacak olan güneşin dimdik bekle."¹⁵

Numaralandırılmış metinler için son seyler bölümüne bakınız.

Fikir Mektebi Veyahut Dergiler

SALİH SAMET GÜR

"Kitap, istikbale yollanan mektup... Smokin giyen heyecan, mumyalanan tefekkür. Kitap ve gazete... Biri zamanın dışındadır, öteki "an"ın kendisi. Kitap, beraber yaşar sizinle, beraber büyür. Gazete, okununca biter." Bu Ülke, Cemil Meriç

Bir terazi hayal edin önce bir kefesine dergileri koyalım, hür tefekkürün, düşüncelerimizin, hayallerimizin eritilmiş ve sonra kalıba dökülmüş maddeye dönüşmüş hali olan dergileri. Öteki kefesine kitap mı koysak, gazete mi? Hiçbirisi denk değildir. Neden peki, çünkü değerlendirme ölçütlerimiz aynı değil. Kitapta ciddiyet mevcut, çok defa tek insanın eseri, tek düşüncenin yankısı, bu yüzden daha ağır. Kitap zamanın dışında, "an"dan yoksun. Gazete ise sorumsuz, kitabı aksine zamanın tam içinde ve "an"in peşinde. İş böyle olunca okuyunca bitiyor, okuyunca unutulup akıldan uçuyor. Dergi; kitap ve gazetenin aksine burlann harmanlanmış hali, heyecanla dolu, serseri fakat taze bir fikir delikanlısıdır. Dergi; bir zekalar topluluğu, ellerin taşın altına konulması gereken bir iftihar tablosu. Dergi "an"in içinde fakat aynı zamanda "an"dan kopuk. Geriye dönüp bakabileceğin, unuttuklarını hatırlama gayretindeyken imkanına yetişen yitik bir cennet, kayıp bir hazine:

"Dergiler, 'Fikir Mektebi'dir" diyoruz. Bu konu ile ilgili "Mecmua-i Fünün" (1863 - 1865) tam bir mektepti, diyor Ahmet Hamdi Tanpınar. Servet-i Fünün olsun veyahut başka dergiler bizde veya başka milletlerde olsun. Dergiler, fikir mektepleri, zekalar topluluğu, düşünce atölyeleridir. Dergiler, fikir sancaklanızın dalgalandığı burçları. Bir elin sesinin yetersiz olduğunu

**"Kitap fazla ciddi,
gazete fazla sorumsuz.
Dergi, hür tefekkürün kalesi."**

bilenlerin bir taş altında yumruk olduğu ve o taşın altına el koyuşlannın ahitnamesi. Anadolu'nun bereketli topraklarından aşağı kalmayan gönül medreseleri. Sayısız kalem ustasının yetiştigi fikir-zeka mektepleri.

Hangi kalem ustasına ışık tutacak olsak, hangi edebiyat müellifini inceleme gayesine düşük mutlaka bir dergi ile dirsek temasında olduğunu gördürüz. Bu işin doğası geregidir. Fakat bizde edebiyat dergilerinin durumu pek iç açıcı değildi, kimisi bir mevsim yaşadı, en talihli bir nesle seslenme bahtiyarlığına erişti. Pek çoğu çeşitli nedenlerle kapılanna kilit vurmak ve tozu raflarda yerini almak zorun-

da kaldı. Fakat "Bizde edebiyat dergilerinin durumu pek iç açıcı değildi" dedik çünkü bu yakın zamana kadar böyle idi. Şimdi olduğumuz yerde durarak içinde olduğumuz zamana bakacak olursak bir şeylerin iyiye gittiğini söyleyebiliriz. Yüzlerce dergi kendini gösterir ve dergi fuaran düzenenir oldu. Genç beyinler, genç fikirler, usta kalemlerle bir arada bir mektep edasıyla o eski özlenen hali dergilerde

buldu. Bu bizi gelecek zamanı ve bugüne daha umutla bakmaya sevk ediyor.

Bizler her müellif, her kalem düşkünu, bu büyük işin altına elini koymaktan çekinmeyen her düşünce sahibi zat; güçlerimizi, fikir ve hayallerimizi bir çatı altında toplamanın gerekliliğine varmış ve dergilerin gerekliliğini idrak etmiş haldeyiz. Bizler fikirlerin ilerlemesi, düşüncenin gelişmesi, edebiyatın ve düşüncenin saptığı eğreti yollarında ana mecrasını tekrar bulması için elimizi taşın altına koymaktan çekinmemekteyiz.

Dergiler bizim fikirlerimizin sesidir. Tek amacımız ise okuyucu ile bu sedamiza bir aks-i seda bulmak gayesidir. Velhasıl-kelam bu yazının esas gayesi ve dahi parolası, muştusu şudur:

"Dergiler, fikir mektepleridir."

Bir Ali Lidar Röportajı

Röportaj: AYŞEGÜL ERÖZÜREK

- DİKKAT TESİRSİZ PARÇALAR İÇERİR -

Karpuz Kabuğundaki Yazıları, şiirin Alengirlisini,
Müziğin Ferdi Tayfurunu seven
Çok okuyup, bol yazan, Eskişehirde bir felsefe
öğretmeni,
Küçük Prens'in büyük dostu,
Gönüllerde dük, yalnızlıkla sevgili,
Bir güzel insan Ali LİDAR...
Ve çok daha fazlası...

Peki, kimdir Ali Lidar?

Ali Lidar okumaya ve yazmaya sevdalı, tuhaf şeyler biriktirmeyi seven bir ga- rip Felsefe öğretmeni..

Size neden

Tepebaşı Dük'ü diyorlar?

20 yıldan fazla zamandır

Tepebaşı'ndayım. Muhtar kadar hakimim sanırım sokaklarına. Ama devlet memuruyum o yüzden Muhtar olamayınca kendimi dük ilan ettim.

Felsefe Öğretmenisiniz, mesleğinizle ve öğrencilerinizle aranız nasıl?

Öyle bayılarak yaptığımı söyleyemem mesleğimi, kırk tane eksikim vardır illaki. Ama genel olarak sevdığımı söyleyebilirim

'Karpuz Kabuğuna Yazilar Yazmak' isimli bir blogunuz var ve şuan içerisinde üç yüze yakın Tesirsiz Parça var, nasıl başladı bu serüven ve yakın bir gelecekte kitap olmaya niyetleri var mı?

Dört yıl kadar önce başladı blog hikâyesi. Tamamen sıkıntından ve yapacak bir şey bulamamaktan kaynaklı bir mesafe oldu. Sanıyorum o parçaların bir kısmı yakında

kitap olarak basılacak. Tarih konusunda bir belirsizlik var ama muhtemelen bir ay içinde netleşmiş olur.

[Tarihi belli oldu Sevgili okuyucu Ali LİDAR'ın ilk kitabı Tesirsiz Parçalar 12 Eylül'de çıkıyor]

Size Küçük Prensin, büyük dostu diyebiliriz. Muhteşem bir Küçük Prens koleksiyonunuz olduğunu biliyoruz, bu dostluk nasıl başladı?

Küçük Prens'le kurduğum dostluk çocukluk yıllarına uzanacak kadar eski. Ama koleksiyonun hikâyesi yeni.

Dedim ya tuhaf şeyler biriktirme merakım var diye, dört beş yıldır farklı dillerde basılmış

Küçük Prens'leri ve Küçük Prens'e dair objeleri biriktiriyorum. Gittikçe büyuyen ve benim de gururla seyrettiğim bir koleksiyon oldu şimdiden.

Şiirden bahsederek olursak sizin şairleriniz kimler, hangi ruh halinde hangi şairleri okursunuz?

Favori şairim Alper Gencer. Cahit Zarifoğlu, İlhan Berk, İsmet Özel, ve yineinden Sinem Sal done done okuduğum şairlerin başında gelmekteler.

Peki ya Kafka desek, ne dersiniz?

Istiraplı ruhların aynası derim.

En Kafka cümleniz?

"Uyudum, uyandım, uyudum, uyandım. Kepaze bir yaşam..."

Başucu kitabı ve baş üstü kitabı hangisi acaba Ali Lidarın?

En sevdigim kitap Oğuz Atay'in Tutunamayan'lari. Başının üzerinde yeri olan kitapsa Küçük Prens elbette

Son olarak okurlarımıza söylemek istedikleriniz?

Selamlar, sevgiler falan filan...

Gidiş Dönüş

NERGİS SELİ

*"Her şeye yüksek bir sadakat ve derin bir nefretle bağlıyım.
Her nerede değilsem, orada mutlu olacakmışım gibi gelir."*

Baudelaire

Kulağında Beethoven'in Moonlight Sonat'ı, gişenin önüne uzayan insanların arasında sıramın gelmesini beklemeye başladım. Bir yerden bir yere gitmek için ayaklanmadan başka bir şey beni taşıyalı uzun zaman olmuştu. Öyle geliyordu ki insan, özellikle terk ettiği yere yürüyerek dönmeliydi, çünkü en ağır yük insanın kendi etiydi. Bir bedel ödenmeliydi ve ayaklar taşımalydı bu yükü.

Ama bunu yapamadım, hızla dönmek istiyordum terk ettiğim insanlara. Yalnızlığımı kalabalık peronundaki yorgun insanların suratına sigaramı üfleyerek azaltmaya çalıştım, bir şekilde dokunuyordum yüzlerine, gözlerine, ciğerlerine.

Birden; "Hanımfendi nereye gidiyorsunuz?" diye sordu gişedeki adam. "Evime." diyebildim. Bu sefer "Peki, eviniz nerede?" dedi ağızındaki siyah taşları göstere gösterge gülmeyerek. Gülenecek ne vardi bunda, insan evine gitmemez miydi terk etmiş olsa da? Terk ettiğiniz yere geri dönenmezsiniz diye bir levha mı vardi; kim, nereye asmiş? Her şeyi cevaplamak mümkün değildi, insan yaşadığı kadannı bilebilirdi. Benim tecrübe "gitmek" fiiliyle sınırlıyordu, şimdî çizgili defterime "geri dönmek" yazıyorum ardı ardına, bin defa.

Uzun süredir kendimi tuttuğumu fark ettim, daha fazla dayanamadım. Üzerimdeki uzun kloş elbise bacaklanmadan kayıp giden ıslaklığı örtüyordu. Yüzüm kırkırmızı oldu. Adam; "iyi misiniz?" diye sorunca, "İzmir'e bir bilet lütfen." dedim çabucak. Biletimi alıp tuvalete koşturdum. Leş gibi sidik kokusundan bayılacak gibi oldum. O koku sanki geleceğine sinyorudur oraya uğrayıp giden insanların; yemyeşil bozkırlara uzanıyordu, sözgelimi bir kırlangıç dönuşüyorduk ama kendimizi bir kırlangıç gibi değil de kırlangıcın ağızındaki solucan gibi hissediyoruk. Uğrayıp geçilmeyordu peronlardan, insanlardan, kokulardan; bir parçası hep sizinle geliyordu. Gitmek, sizi değil sadece kütlenizin yerini değiştiryordu. İster tren yolculuğu yapsın insan, ister otobüs, ister uçak, isterse yürüsün. Bu yalnızca, vardığınız yerde bulmayı

umduğunuz her ne varsa, aradığınızın orada olmadığını gösterecek anı uzatıp, kısaltıyordu.

Sonunda koltuğuma oturduğumda bir parça daha evime yaklaşmış hissettim kendimi. Korkuyordum, gözlerimi sıkıca yumdum. Evinle aramdaki her şeyi yok ettim. Tüm sesleri susturdum. Bütün görüntüleri sildim. İneceğim durağı bekledim ve indim. Mahalleye vardığında, her şeyin nasıl aynı kaldığına hayret ettim. Bakkal Emin, üzerinde çekirdek çitleğimiz duvar, basıp basıp kaçtığımız komşu zilleri, gizlice sigara içtiğimiz apartman boşluğu, üzerindeki boyalan atmış ahşap sokak kapımız. Her şey aynıydı sanki. Kapının önündede öylece kaldım bir süre. Elim kalkmıyorum zili çalmak için, ağırdı; bir ton, bin ton ağırlığında. Varlığıma yüklediği onca ağırlığa rağmen kaldınp da kolumu zili çaldığımdaysa kapıyı kimse açmadı. Pencereden içeri baktığında herkes oradı oysa. Neden duymuyorlardı beni? Ölmüşler miydi?

Herkes mi ölmüştü; çocukluğum, annem, babam, o çok sevdigim tütün bakışı ağabeyim? Kedim, sessizliğime hüzün katan miniltıyla gitmişti demek. Mahalledeki önum arkam sağım solum sobe diyen arkadaşları bulunamamıştı saklandıkları yerde. Nafile arayışları kırkıyordu gözlerini şehir bir bir ve kimsenin aklına gelmiyordu belki de elma dersem çik demek. Kimse kimi kaybettinin farkında değildi, kim kimi bulacaktı? Asıl ölüm, bir diğerinin içinde kaybolmak mıydı?

Bana ne olmuştu? Belli ki büyük bir yanlışmanın içindeydim. Herkes, olduğu yerdeydi, giden yalnızca bendlim. Ölüm gibi bir şeydi; kulağıma yemenili kadınların ağıtları doldu, toprağa çocuk veren, eş veren kadınların yanaları, oyaları ilmek işledikleri tişler gözlerime batıyordu.

Ağlıyordum, hiçbir şey bıraktığınız gibi kalmıyordu.

Savurgan Oğul'un Dönüşü

ESRA PULAK

Söz konusu kıymetli bir tablo ise sanatsever sadece resmin güzelliği üzerine konuşmakla yetinmez, resmin ne anlatmak istediği üzerine de akıl yormak ister. Rembrandt'in ünlü tablosu "Savurgan Oğul'un dönüşü" bu anlamda çok özeldir. Üzerine pek çok yorum yapılmıştır ve hatta bu tablodan ilham alınarak yazılmış kitaplar vardır. Bu tabloyu incelemek bir zevktir, üzerinde konuşmak ayrı bir keyiftir.

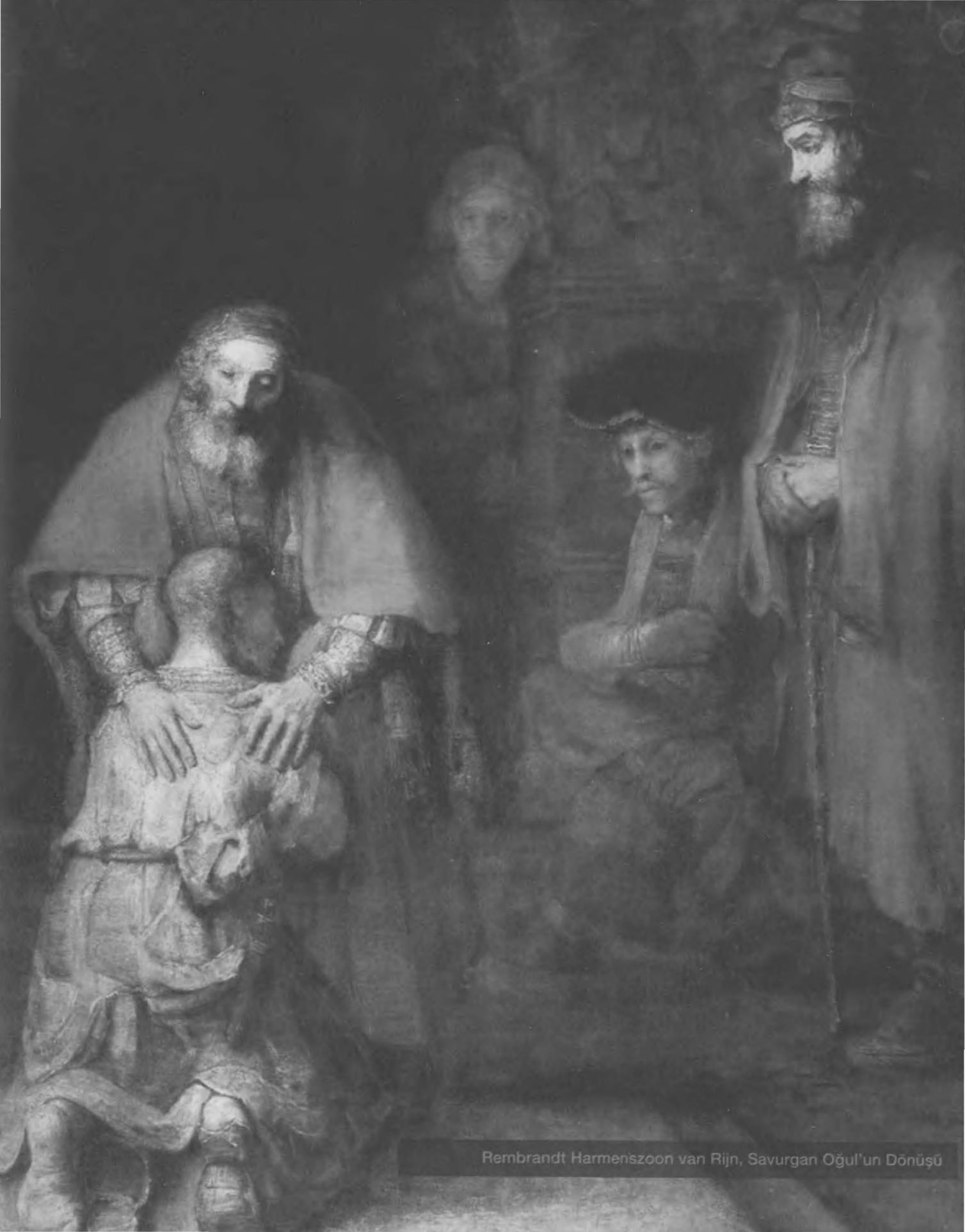
Tabloya ilk baktığımızda bir sandalyede oturan yaşlı bir adam ve onun önünde diz çökmüş bir erkek görürüz. Erkek başını yana çevirerek yaşlı adamın göğsüne yaslamıştır ve yaşlı adamda iki elini diz çöken erkeğin sırtına koymuştur. Sağ tarafta ayakta duran başka bir erkek ve arka planda da diğer üç figürden daha silik resmedilmiş, biri kadın biri erkek iki kişi görünür. Peki, oğlu Titus'a adadığı bu tabloda Rembrant bize ne anlatmak istemektedir, nedir bu sanat eserinin öyküsü?

Eserin hikâyesi şöyle: Aristokrat bir babanın iki oğlu vardır. Küçük olan oğul, evde ailesi ile yaşadığı hayattan sıkılır ve dış dünyayı merak eder. Henüz babası hayattayken mirasından kendi payına düşeni talep eder ve tüm parasını alarak evden ayrılır. Uzun yıllar dışında yaşayıp, gezip gördükten ve tüm parasını bitirdikten sonra eve dönmeye karar verir. Bu süre zarfında kendinden yaşça büyük abisi, ailesi ile kalmış ve babası ile birlikte çalışmış, didinmiştir. Eve dönüşünde babası tarafından reddedileceğini düşünen küçük oğul büyük bir özlem ve sevgi ile karşılaşır. Ünlü ressam Rembrant, işte tam da bu anı resmetmiştir. Eve varır varmaz babasının önünde diz çöken oğul kurallara karşı gelip ailesini terk ettiği için babasından af diler ve babası oğlunu şefkatle kucaklayarak hemen oracıkta affeder. Oğlunun sırtına koyduğu iki elinden biri daha incendir. İnce olan elin anne şefkatini temsil ettiğini görebiliriz. Daha kalın ve güçlü duran diğer el maskülendir ve babayı temsil eder. Sağ tarafta ayakta duran kişinin yaşlı adamın diğer oğlu olduğu açıklıdır. Diğer oğul, eve dönen kardeşinden yaşça büyütür, baba figürü ile aynı tarz giymiştir ve koyu renkte resmedilmiştir. Arka planda kalan iki kişiden kadın olanın, oğulların annesi olabileceği tahmin edilirken, diğer kişinin evin hizmetlisi olduğu düşünülebilir. Ressam tabloda bu iki figürü daha silik resmettiğinden, esas ihtimami baba ve iki oğ-

luna gösterdiği ve anlatmak istediği her şeyin bu üçlü ile ilgili olduğu aşikardır. İki elini birbirine kavuşturmuş bir şekilde ayakta duran büyük oğul, durumdan hiç hoşnut görünmemektedir. Babasının koşulsuz affediciliğini onaylamamaktadır. Kendisi kurallara hiç karşı gelmediği halde evden giden kardeşine hemen kucak açılmasını memnuniyetsizlikle karşılar; babasını eleştirir, kardeşini ise affetmeye hazır değildir. Babası ona şöyle der; "oğul sen hep benim yanındaydın, kardeşin ise bir ölüyüdüğe yeniden hayatı döndü. O kayıptı, bulun-

Bu muhteşem tabloda affedicilik ve affedemecek kavamları ne de güzel resmedilmiştir.

Bizler de büyük resme bakarak birkaç şeyi sorgulayabiliriz. Bu iki yetenekten hangisinin kendi içimizde var olduğuna bakabiliriz. Ya da daha ileriye gidip, hayatımızda cesur adımlar atıp kendi yönümüze gitmenin cesaretine mi, yoksa daima doğruları yapmak ve onaylanmak uğruna gerçek potansiyelimize ulaşamadan, alıştığımız eillerde daha sıkı bir hayat sürmenin ataletine mi sahip olup olmadığını sorabiliriz. İçimizde hangi oğul var?

Rembrandt Harmenszoon van Rijn, Savurğan Oğul'un Dönüşü

Hilal Kosovali

Virginia Woolf'un Kendine Ait Bir Odası

OZAN KIRICI

Sadece 20. yüzyılın değil tüm zamanların en büyük yazarlarından biri olan eleştirmen, romancı ve feminist Virginia Woolf'un küçüklüğünden beri kendine ait bir odası olmuştu. Babası Leslie Stephen, yayıncılıkla uğraşan entelektüel bir adamdı. Fakat Viktorya Çağı'nın gereği olarak kızlar okula gönderilmemişti için Woolf, kendisini babasının kütüphanesinde ve özel derslerle geliştirmeye çalışmıştır. Kendine ait odası onun için bir kaçış noktası olmuş ve onu özgür kılmıştı.

1929'da yayınlanan 'Kendine Ait Bir Oda' gelecekteki pek çok feminist mücadeleyi ateşleyen bir başeserdir. Kitap, Woolf'un 'kadınlar ve kurmaca' adlı iki makalesinden bir araya getirilerek oluşturulmuştur. Kitapta Woolf, "Başyapıtlar, tek ve her şeyden ayn olarak doğmazlar; yılların ortak düşüncesinin ürünüdürler."¹ diyerek farkında olmadan 'Kendine Ait Bir Oda'nın başyapıt olduğunu doğrular, çünkü kitap Woolf'un yıllar içindeki birikimleri sonucu ortaya çıkmıştır. Kitabın başında Woolf, kadın olduğu için bir kolejin kütüphanesine alınmaz ve bu noktadan başlayarak pek çok alanda kadın-erkek eşitsizliğini eleştirmeye başlar. Kadınlar, o dönemde ancak özel bir izinle veya bir fakülteli eşliğinde İngiltere'nin saygın okullarının kütüphanelerine girebiliyorlardı.² Bunun üzerine Woolf kitapta şunu söyler: "Kitaplıklarınızı istediğiniz kadar kapatıp kilitleyin; ama benim aklımın özgürlüğüne vurabileceğiniz hiçbir kilit, hiçbir kapı, hiçbir sürgü yoktur..."³ Yaşadıklarını unutmayan Woolf, iki büyük üniversiteden yıllar sonra gelen fahri doktora tekliflerini reddeder.

Woolf'un kitaptaki feminizminin temeline bakarsak, babasının çocukluğunda onu göz ardi etmesinden veya ağabeyinin ona cinsel tacizde bulunmasından bahsetmek ne kadar doğru olur bilemeyeceğim, fakat Viktorya Çağının kadını her alanda ikinci plana koyması bu temel için iyi bir dayanak oluşturur.⁴ Kadınlara en ünlü tavsiyelerinden biri olan: "Para kazanın, kendinize ait ayrı bir oda ve boş zaman yaratın. Ve yazın, erkekler ne der diye düşünmeden yazın!..."⁵ sözleri de bunu destekler niteliktedir. Woolf, üst orta sınıf bir aileden geldiği için bir kadının özgürlüşmesinin ekonomik bağımsızlığa sahip olmasından geç-

tiğini biliyordu. Ölümünden yıllar sonra etkisini göstermeye başlayacak olan pek çok feminist harekete -liberal, sosyalist, radikal vs.- bir noktaya kadar temel oluşturduğu söylenebilir.

Onun feminizmi, erkek karşılığına değil, kadın-erkek eşitliğine dayanan bir temel hak savunumudur. 'Kendine Ait Bir Oda'da, "Kadınlar yüzüllandır, erkek görüntüsünü gerçek boyutlarının iki katında gösterebilen enes bir güce sahip büyülü bir ayna görevini yerine getirmiştir."⁶ diyerek günümüze kadar gelen eşitsizliğin temelinde sadece erkeklerin değil kadınların da payı olduğunu belirtir. Bu eşitsizlik, bir yanılsamadan ibarettir ve ancak kadınlarla erkekler birbirlerine eşit ayna görevi görürse düzeltilebilir. "Çünkü kadınlar gerçeği söylemeye başlarsa erkeğin aynadaki görüntüsü küçülmeye başlar, yaşam karşısındaki uyumsuzluğu yok olur. Aynadaki görüntü son derece önemlidir, çünkü canlılığı pekiştirir. Bunu elinden aldığımızda erkek, kokaini elinden alınan bir uyuşturucu bağımlısı gibi ölüp gidebilir."⁷ diyerek kadınların artık kendilerine karşı da dürüst olmaları, erkekleri gözlerinde büyütmemeleri gerektiğini telkin eder.

Yaratıcı büyük zekâların sadece erkek değil, aynı zamanda kadın beynine de hükmeden dehalar olduğunu söyler Woolf ve buna en iyi örnek olarak Shakespeare'i verir kitapta: "...bedende iki ayrı cinsiyet olduğuna göre acaba zihinlerde de, bedenlerdekine denk gelen iki ayrı cinsiyet var mı ve acaba mutlak tatmine ve mutluluğa ulaşmak için onların da birleşmesi gerekiyor mu? Amatörce ruhun bir şemasını çizmeye giriştim, her biriminin içinde iki güç bulunacaktı, biri erkek biri kadın; erkeğin beyninde erkek kadına egemen olacaktı, kadının beyninde de kadın erkeğe egemen olacaktı. Bu ikisi uyum içinde bir arada yaşarlarsa, ruhsal işbirliği yaparlarsa, normal ve rahat bir beden halı doğar. Bir kişi erkekse, beyninin kadın tarafı yine de etkilidir; bir kadın da içindeki erkekle ilişki içinde olmalıdır. Coleridge, büyük bir zihnin çift zihniyetli olduğunu söyleyken belki de bunu kastediyordu. Ancak böyle birleşme olursa zihin eksiksiz döllenmiş olur ve bütün yetilerini kullanır. Belki de katıksız erkek olan bir zihin yaratıcı olamaz, katıksız kadın olan bir zihin de, diye düşündüm."⁸

**"Kitaplıklarınızı
istediğiniz kadar
kapatıp kilitleyin; ama
benim aklımın özgürlüğüne
vurabileceğiniz hiçbir kilit,
birincil kapı, birincil sürgü
yoktur..."**

Shakespeare kadar yetenekli hayali bir kız kardeştən bahseder ve onun toplumsal yargılar sonucu kadın olarak yazı yazamayışını, ataerkil yapıda nasıl öğütülüp intihara sürüklendiğini anlatır.⁹ Bu çarpıcıdır, çünkü kadınlardan neden bir Shakespeare çıkmıyor sorusuna tokat gibi bir cevaptır. "İmzasız birçok yapıtın arsında bir kadının gizlendigini varsayıacak kadar ileri gidebilirim."¹⁰ diyerek de kadınların yeteneksiz olmadığını, ikinci planda kalmalarının toplumsal bir sürecin sonucu olduğunu ifade eder.

Kitaptaki en önemli cümlelerden biri de şudur: "Bir kadın olarak benim ülkem yok. Bir kadın olarak kendime bir ülke istemiyorum. Bir kadın olarak benim ülkem bu dünya."¹¹ Bu cümle ile Woolf, kadınlar paraya ve bir odaya sahip olmadıkta sonra gücün kölesi olmamalannı; savaşları, düşmanlığı dünyaya dayatan ataerkil yapının aksine yersiz-yurtsuz ve bağılsız bir özgürlükle hareket etmelerini öğretler.

Woolf, sonradan kendi ismiyle anılacak 'bilinç akışı tekniği'nin müjdesini de 'Kendine Ait Bir Oda'da verir: "Yaşam, simetrik sıralanmış bir dizi fayton feneri değildir. Yaşam, parlak bir ışık halkasıdır. Bizi, ilk bilinçlendiğimiz andan sonuna dek saran, yarı saydam bir örtüdür." 'Mrs. Dalloway' için bu tekniğin en iyi kullanıldığı kitaplardan biridir diyebiliriz. Kitap, Mrs. Dalloway'in bir gününe sanp sarmalar ve bize sunar. Gözlerimiz kapalı, onunla elimizde oynarken tam olarak neler olduğunu kavramaya çalışırız, net sınırlar koymaz Woolf. Olayan biraz da bizim bilincimizin akışına bırakır.

'Kendine Ait Bir Oda', Woolf'a başlamak için güzel bir kitaptır akıcı dili ve Woolf'un nükteli anlatısı onu kavramanız için yardımcı olur. O, her kitapta kendini aşan bir yazar olduğu için, onu anlamaya bu kitap yeterli değildir. Cinsiyet kavramını müthiş bir kurgunun içinde altüst edip eriten ve aşkin bedenleri aşan gücünü bize gösteren 'Orlando'yu, bilinç akışına kendinizi bırakıp çiçekleri kendisinin alacağını söyleyen 'Mrs. Dalloway'i, daha şirsel hâlâ getirmek için ayakta sesli okuyarak düzelttiği eserin ritmi için 'Dalgaları', hayatın bir yanıp bir sönen ışığı altında sessizce düşüncelere dalmak için altında oturacağınız 'Deniz Feneri'ni okuyarak onu daha iyi anlayabilirsiniz.

Woolf, 'Kendine ait oda'sında, aklının gelgitlerinde gelip giderken ablasının ressamlığına özenerek şövale üzerinde yazdığı kitaplarında içini dökerek rahatlıyordu. Bir sakin, bir fırtınalı Woolf, en-

gin bir okyanus misaliydi. Akli rahatsızlığı, aynı zamanda yaratıcılığını körkleyen bir unsurdu; doktoru eğer iyileşirsen hatalı gücünden yoksun kalabilirsin bile demiştir. Delilikle dâhilik arasında yaşamla ölüm arasında gelip gittiği gibi sallanıyordu. Hayatını edebi kaygıları üzerine inşa etmiştir ki bu onu intihara sürükleyen en büyük sebeplerden biri olmuştu. Artık yazamıyorum dediği noktada ceplerine taşlan doldurup Ouse nehrinin soğuk kollarına sarılmıştı. Mezar taşında yazılı olan 'Dalgalar' kitabının son sözleri onun bu ruhsal gelgitleri esnasında ölüme karşı tavırını özetler: "Kendimi sana doğru savuracağım, yenilmeksizin ve boyun eğmeden, ey ölüm!" Ölüme boyun eğmeden, ona kendini teslim edişiydi beni ona hayran bırakan.

Woolf, bu sayfalara sığmayacak kadar derin bir yazar. Yazımının sim, melankolik büyüsünden kaynaklanır. Kendinizi onun bu gülüm dünyasına bırakığınızda karşı konulmaz bir huzur ve aynı anda tekinsizlik içinde bulursunuz. Onun dilinin etkileyiciliği, dönüştürücü sessiz bir güç olmasından gelir. Okuduğunuzda, cümleler akar gider ve dimağınızda hoş ve kalıcı bir tat bırakır. 'Kendine Ait Bir Oda'da "Yazmak istediklerinizi yazdığını sürece önemli olan tek şey budur; bunun yüzyıllarca mı yoksa yalnızca saatlerce mi önemli kalacağını kimse söyleyemez..." der Woolf. 90. yılina yaklaşırken önemini hâlâ koruyan 'Kendine Ait Bir Oda', Woolf'un daha yüzyıllarca etkisini sürdüreceğini işaret.

Truman Capote'nin de belirttiği gibi: "Virginia Woolf, kulağa hoş gelmeyecek hiçbir cümle söylememiştir." Yaşam denilen sahile şimdide kadar ne yazdıysanız her bir cümlesi, kıyıyla vuran dalgalar gibi onları siler götürür, size geride temiz bir sayfa bırakır. Woolf'un da dediği gibi "Temiz kum üzerinde temiz deniz suyu, belki de dünyadaki en güzel şeydir." ve onun kitapları en temiz kum, cümleleri de en temiz deniz suyudur.

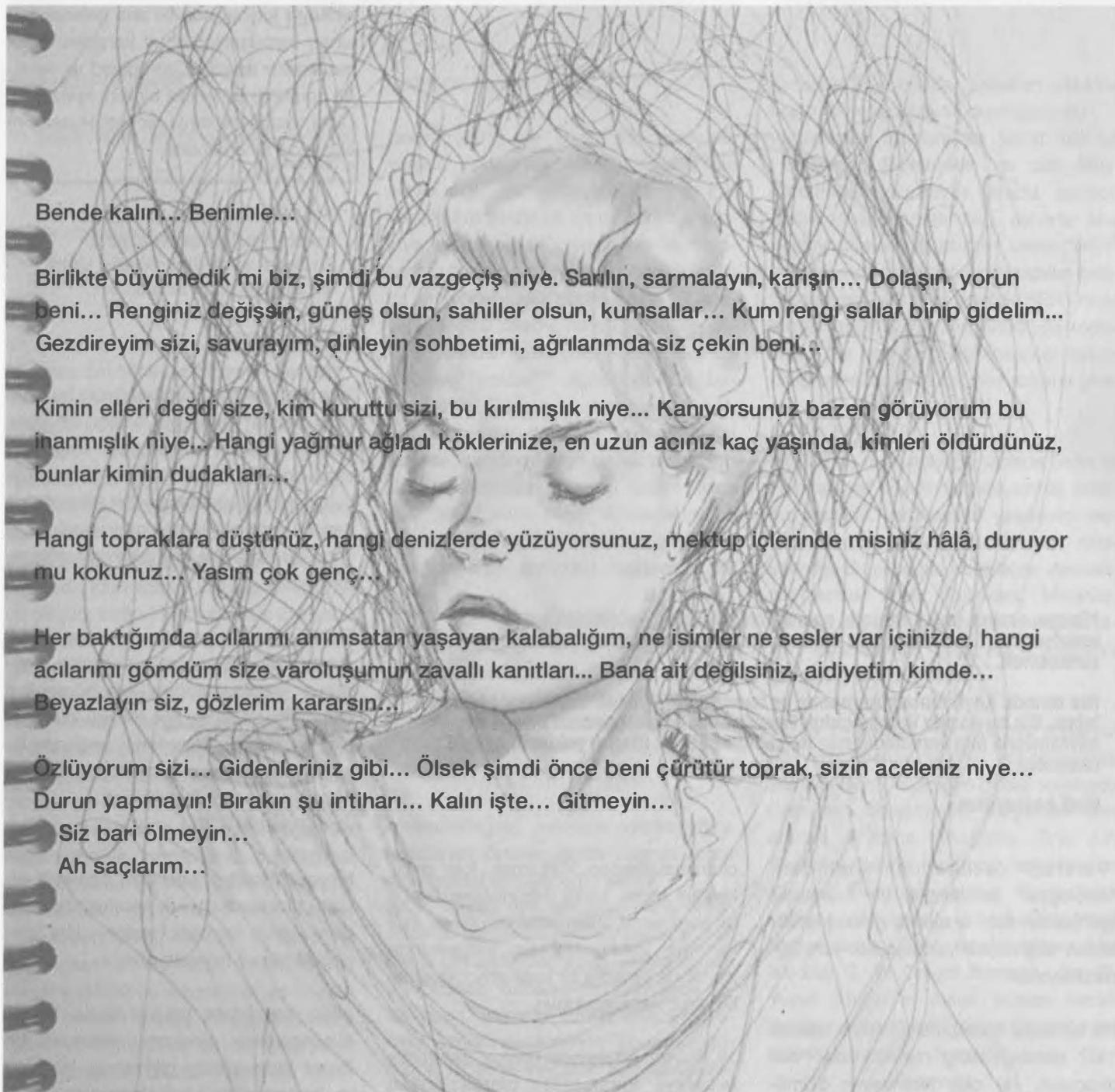
Kaynakça:

- Woolf, Virginia. (2012). *Kendine Ait Bir Oda* (İlnur Özdemir, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi
Urgan, Mina. (2001) *Virginia Woolf*. İstanbul: YKY
Curtis, Anthony. (2012). *Virginia Woolf*. Bloomsbury ve Ötesi (Özge Çağlar Aksoy, Çev.) İstanbul: İletişim

Numeralandırılmış metinler için son şeýler bölümüméne bakınız.

Bende kalın... Benimle...

İLAZKIZ

Bende kalın... Benimle...

Birlikte büyümedik mi biz, şimdi bu vazgeçiş niye. Sarılın, sarmalayın, karışın... Dolaşın, yorun beni... Renginiz değişsin, güneş olsun, sahiller olsun, kumsallar... Kum rengi sallar binip gidelim... Gezdireyim sizi, savurayım, dinleyin sohbetimi, ağrılardan siz çekin beni...

Kimin elleri değdi size, kim kuruttu sizi, bu kırılmışlık niye... Kanıyorsunuz bazen görüyorum bu inanmışlık niye... Hangi yağmur ağladı köklerinize, en uzun acınız kaç yaşında, kimleri öldürdünüz, bunlar kimin dudakları...

Hangi topraklara düştünüz, hangi denizlerde yüzüyorsunuz, mektup içlerinde misiniz hâlâ, duruyor mu kokunuz... Yasım çok genç...

Her baktığında acılarımı animsatan yaşayan kalabalığım, ne isimler ne sesler var içinde, hangi acılarımı gömdüm size varoluşumun zavallı kanıtları... Bana ait değilsiniz, aidiyetim kimde... Beyazlayın siz, gözlerim kararsız...

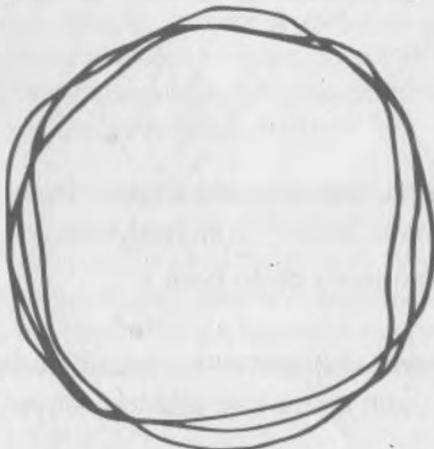
Özlüyorum sizi... Gidenleriniz gibi... Ölsek şimdi önce beni çürüter toprak, sizin aceleniz niye... Durun yapmayın! Bırakın şu intiharı... Kalın işte... Gitmeyin...

Siz bari ölmeyin...

Ah saçları...

VAR mı OLUŞÇULUK [VAROLUŞÇULUK]

AYŞEGÜL ERÖZYÜREK

“Sorgu, arayış, kaçış, bunaltı, saçma, onlar, seçim, yabancılılaşma, umutsuzluk, ölüm, sen, infaz, bulantı, içebakış, yargı, oluş, yalnızlık, zannetmek....”

Her birinde keşfi tamamlanmamış ve tamamlanmayacak olan ‘Ben’ i bulma telaşı. Biz bu yazında Varoluşçuluk Felsefesinden bahsedecektik değil mi, kavramlarla alıp veremediğimiz de ne? ‘SAÇMA’...(Doğru yoldasın sevgili okuyucu)

Hadi başlayalım.

“Varoluş” (existence) isminden, “varoluşsal” (existential) ve “varoluşla ilgili”(existential) anlamına gelen kelimelerden doğmuştur varoluşçuluk yani egzistansiyalizm.

Her ne kadar K.Jaspers, J.Wahl'a hitaben 1937 yılında yazdığı mektubunda “Varoluşçuluk, var oluş felsefesinin ölmüdür”* dese de, biz iki dünya savaşı geçirmiş olan bireyin yalnızca savaşın getirdiği

olumsuzluklardan kurtulmak için değil, kendini bilme, kendi özgürlüğüne dönük bir sorgulama, insan olma sorunu ve dahi kendine yabancılılaşması serüveninde içerisinde ilerlediği bir keşif yolu olduğunu biliyoruz varoluşçuluğun.

19.yüzyılın ortalarında baskın sistematik felsefeye karşı tepki olarak doğan varoluşçuluk, karşımıza ilk olarak Kierkegaard ismini çıkartacaktır. Esas

itibariyle kaynağında iki ana gelenek bulunan varoluşçuluğun bir kanadını temsil etmektedir aslında Kierkegaard ve yanında göreceğimiz tanıdık bir isim Nietzsche. Diğer tarafta ise karşıt bir isim Husserl ve Husserlci fenomenoloji.

“Kişinin varoluşu için iki seçenek vardır; İnsan ya kendi oluşunu unutacak ya da tüm dikkatini kendi var oluşuna yoğunlaştıracaktır.”

Kierkegaard

Tam da zıtlıklarla karşılaştığımız bu noktada yazının gidişatını başka bir yöne çekip, iki farklı pencereden, aralayarak varoluşçuluğa bakalım. Öyle ki, varoluşçuluk farklı egzistansiyalist filozoflarda kendini farklı şekillerde gösterecektir. Ahaba bu farklılıklar yeni bir keşfi sağlayacak mıdır?

Bir filozof, oyun yazarı, eleştirmen, iyi bir entelektüel, cehennemin başkalan olduğunu, varoluşçuluğun ise hümanizm olduğunu söyleyen kör olduğu günlerde bile felsefesinin temellerini sağlamıştır, maya çalışmış, bir çögümüzde varoluşçuluk deyince akla gelen ilk isim; Jean Paul SARTRE...

Mevcut felsefi geleneklerin çoğunda olduğu gibi varoluşçuluk felsefesi de aslında ele aldığı filozofun hayatına göre form değiştirmiştir ve form almıştır.

Ailesi, hayat tarzı, yaşamı büyük ölçüde düşüncelerine yansımış, sistematik bir filozof olma çabası gütmemiş, kuralcılık ve karamsarlıkla kaplı Protestanlık içerisinde çelişkilere düşmekten çekinmeyen Danimarkalı düşünür;

"Var oluş özden önce gelir." önermesi varoluşculuğun merkezini oluşturur. Bu, bireysel anlayışın en anlamlı bütünü olarak görülmüştür. Kişinin var oluşu dışında gelişen bireysel yapı "O" ile ifade edilmektedir. Bu durumda diğerlik ifade eden bu yapı; bağımsız edimler ve sorumluluk bilincini kapsayarak var oluş olarak tanımlanmaktadır.

Soren KIERKEGAARD...

İki büyük isim, iki büyük etki, farklı iki
kanat ama

"Var olmaktan başka hiçbir şey yok."

Sartre

bir aradalıkları ile uçmayı sağladıklarından habersiz, biri olmadan diğerinin yarımlığı. İnsanın kendini gerçekleştirmesini, bircikliğinin keşfini sağlamaya çalışan varoluşculuk, öncü olan Kierkegaard'da Protestanlığın dışına çıkip Hristiyan yaşamı içerisinde bireyin keşfi halini alacaktır. Daha önce de belirttiğim gibi, varoluşculuk girdiği bedene göre form alan bir yapıdadır. Kierkegaard varoluşunu bulmaya çalıştığı insanı Hristiyan akım içerisinde ele alacak ve bu sorgulamayı "iyi bir hristiyan nasıl olur?" şeklinde yapacaktır. İşte bu sorgulama bizi önemli felsefi kavramlardan "SAÇMA" ya çıkarır. Öyle ki, akıl sahibi olan akılla kavranamayacak olan gizlerle çevrilidir. Bu giz tanrisal gerçekliktir ve ancak "saçma" ya olan inanç ile bulunabilir. İnsan aklını aşan bu durum gönülle, bircikliğimiz, öznelligimiz ile varılabilecek bir yerdir. Kierkegaard işte bu noktada tam da insanı somut düşünmeye yani varoluşa yönetmiştir. Kierkegaard'ın ele aldığı insan inanç sistemi içerisinde umutsuzluk ve bunaltı duyan insandır. Bunaltı kavramı bizi diğer tarafa yönlendirecek ve bir çağrımla kendimizi yine Sartre'ın yanında bulacağız.

Çağrışım; bulantı...

Sartre, Varlık ve Hiçlik adlı yapıtında varoluş arayışında varoluş olgusundan başka olgu yoktur diyecek ve olgu için "varoluşsal gerçekliği içinde, zihinsel sezgiye açılan şeydir" diyecektir. Ve varoluşsal varlık için "O hiçbir şeyden gelmez, ne kendinden gelir, çünkü böyle bir apacılık saçma olurdu, ne de yaratılma yoluyla Tanrıdan gelir, çünkü kendi dışında hiçbir şey yoktur"** açıklamasında bulunacaktır. Sözkonusu varoluşsal varlık insana bulantı duygusu vererek insan kendini "kendinde şey" olarak bulacaktır. Burada Sartre'in "Varoluş özden önce gelir" sözü yerini bulur. Tanrıtanımadır bir düşünür olan Sartre "kendinde şey" olan varlığın Tanrı tarafından belirlenmiş bir

öz

"İnsanoğlu özgürlüğe yazgıldır; çünkü bir kere dünyaya geldikten sonra yaptığı her şeyden sorumludur."

Sartre

olamayacağını, yalnızca varolacağını, kendinden önceki ya da sonraki hiçbir şeye benzetilemeyeceğini söyler. İnsan nasilsa öyle olacaktır, daha öncesinde bir belirlenim, tanımlanmışlık yoktur. Kendi için varlık olan insan, varoluşunun bilincindedir. Varoluş özünden önce gelen insan, yalnızca özünü oluşturmayaçak, kendi varoluşunun sorumluluğunda farkında olacaktır. Saçmalayarak, bulantı duyarak ve seçimler yaparak. İki

kanattan inip ortada, kanatlan birbirine bağlayan ana noktada, durduğumuzu varsayırsak tanrıtanımadır yahut katı bir Hristiyanlık, Protestanlık ve dahi Müslümanlıktan sıyrılarak orada sadece varolan varlık olan biz, aslında ana noktayı görebilmeli, mühim olanın "BEN" in keşfi sırasında farklı farklı kapıları çalabileceğimizi ve mutlu edecek BEN'i oluşturma özgürlüğünde, özgürlüğü de keşfederken her yerden beslenebileceği farkındalığına sahip olma kaçınılmazlığına çıkarız.

Ebette ki, varoluşculuğu sadece Sarte ve Kierkegaard açılarından ele almak yetersiz olacaktır. Varoluşculuk yaşarken, keşfedilecek bir felsefi akımdır en nihayetinde. Bu sebeple, Heidegger, Jaspers, Nietzsche, Well, Harmelin, Mounier, Camus, Husserl gibi büyük isimlere selam edip varoluş arayışınızda kapınızı çalmanızı temenni ederim.

Ve kendi varoluş serüveniniz sırasında hoş sohbetleriyle sizlere yol arkadaşlığı yapacaklarına inandığım birkaç varoluşçu dostumla tanışmanızı istiyorum son olarak. Antoine Rougetin, Onu J.P. Sartre'in Bulanti kitabından bulabilirsiniz Kirilov, Dostoyevski'nin Cinler'inde yaşıyor. Meursault, Albert Camus'un Yabancısında. Daha tanık birkaç isim ise Bay C. Ve Gregor Samsa... Bay C. Yusuf Atılgan'ın Aylak Adamı olarak bekliyor olacak siz. Gregor Samsa'yı ise söylemeye gerek yok sanırım...

Bir cevap;
Var Oluşculuk...

“...beni kıskıvrak yakalayan şeyin, sana dokunması bile gerekmez ya da tersi; senin için masumiyet olan şey, benim için suç olabilir ya da tersi; sende hiçbir etki yaratmayan şey, benim mezarım olabilir.”

“Bana ait sözcükler olsun isterdim. Ama kullandığım bu sözcükler, bilmiyorum kaç bilinçte sürüklendi.”

“Birdenbire anlar ki yarın da böyle olacaktır, öbür gün de, bütün öteki günler de. Bu çaresiz buluş ezer onu. İşte böyle düşünce öldürür insanı. Bunlara katlanamadığından öldürür insan kendini ya da, gençse, tümceler yapar bunlarla.”

“Erken kalkarlar, çünkü yapacakları çok şey vardır ve erken yatarlar düşünecekleri çok az şey vardır.”

KAFKA

SARTRE

CAMUS

WILDE

Özgürlüğün Peşindeki Rehineler

KÜBRA M. BÜYÜKKIYICI

Evet, her insan bir bekçi; her bekçi, özgürlüğü için yaşayan, canını ortaya koyan bir savaşçıdır.

Özgürlüğün tanımını yapmak ne çok kolay, ne de çok zordur; elbet bir tanımı vardır fakat herkes için farklı algılanır, kimisi için istediği şekilde bir hayat sürdürmek, kural tanımadan gelişigüzel yaşamak, kimisi için ise toplum baskısından ötürü var olduğuna inanmadığı hayalî bir kavram. Ben ise özgürlüğün bir çeşit hayat ötesi ödül olduğuna inananlardanım. Bu dünyada tamamen özgür olmadığımın farkındayım çünkü. Bir bekçi misali emaneti sahibime vereceğim günü bekliyorum. Dünyaca ünlü On Liberty yazarı John Stuart Mill'in de dediği gibi:

“Özgürlük adını hak eden tek özgürlük, başkalarını saadetlerinden mahrum etmeye veya onların saadet elde etme gayretlerine engel olmaya kalkışmadığımız müddetçe kendi iyiliğimizi kendi bildiğimiz yolda arama özgürlüğüdür. Her birey gerek bedensel, gerekse zihinsel ve ruhsal bakımdan kendi sağlığını asıl ve yegâne bekçisidir. Unutulmamalıdır ki, insanlık herkesin kendi istediği gibi yaşamاسına tahammül gösterdiği zaman, kişileri başkalarına hoş gelecek şekilde yaşamaya zorladığından daha büyük kazanç elde eder.” *

Faydacı felsefenin savunucularından biri olarak bilinen Mill'in eseri 1955 yılında Hürriyet ismi ile M. Osman Dostel tarafından Türkçeye çevrilmiş olup raflarda yerini almıştır. Mill'in üslubu ağır ve karmaşıktır fakat derin anımlara sahip bu eserinde özgürlüğün ne denli uzun bir yol olduğunu anlamak hiç de zor değildir. Özellikle her bireyin kendi bedensel, zihinsel ve ruhsal sağlığını bekçisi olduğunu düşünürsek, aslında ne kadar özgür olduğumuzu da anlamış oluruz. Bir bekçi ne kadar özgür olabilir? Ya da nereye kadar özgür olabilir? İşte bu soruların cevabını bulduğumuzda gerçek özgürlüğü anlamış, hatta yakalamış olacağız.

Evet, her insan bir bekçi; her bekçi, özgürlüğü için yaşayan, canını ortaya koyan bir savaşçıdır. Bekçilik yapan gözler, emanetine zarar gelmemesi için her daim açıkta, güven telkin etmeyen her çeşit insandan korur emanetini. Bu emanet kimi zaman bir can, kimi zaman bir mal, kimi zaman ise zihinsel, bedensel ve ruhsal anlamda sağlıktır. Sahibi gelene kadar bir canı veya bir malı korumak kolay iş olmasa da, bir bekçi için

sıradan bir görevdir. Çünkü sahibi geldiğinde işi biter ve başarısının mutluluğunu yaşıar. Peki, Mill'in bahsettiği üzere insanoğlu her daim kendisinin bekçisi ise, başarının getirdiği mutluluğa nerede ve nasıl ulaşarak özgürlüğüne kavuşacak? İşte o zaman devreye 'inanç' kavramı girmektedir. İnanmadan yapılan her iş insanı başarısızlığa götürür, inanmadan yaşamaksa hüsranı. Insanoğlu vadesini doldurduğunda yaptığı iyi işler kadar ödüllendirilip sonsuz özgürlüğüne kavuşacak. O zaman insanoğlu aslında yaptığı işlerin bir rehinesidir; kim ki güzel işler yapar ve borcunu öderse Yaratan tarafından ödüllendirilip, rehineliği son bulur yani sonsuz gerçek özgürlüğüne kavuşur. Kim de kötü işler yapar ve sorumluluklarını unutursa özgürlüğünü kendi iradesi ile sonlandırır. O zaman denilebilir ki, insanoğlu sonsuz özgürlüğe kavuşmak için ya iyi işler peşinde koşup bekçilik görevini yerine getirir ya da görevini kötüye kullanarak gaflete düşer.

Mill'in de dejindiği üzere daha büyük kazanç elde etmek için insanoğlu iradesini her zaman iyi yönde kullanmalı ki kaybedenlerden olmasın. Bunun da başlıca kuralı bireyin bir bekçi olduğunu unutmamasıdır. Bekçi ifadesi sadece kendi bedeni, ruhunu ve zihnini koruyan kişi anlamında değil, aynı zamanda çevresini koruyan ve her türlü önlemi alan anlamına da gelmektedir aslında. Bu da demek oluyor ki, kendimizden sonra çevremizdeki insanlardan da belli bir derece sorumluyuz. Gerçek ve sonsuz özgürlük için savaşırken, çevremize yaptığımız her türlü zulüm bize yenilgiyi getirir. Bırakan herkes istediği gibi yaşasın, kendine zulmederek inkâri seçenek bekçi ile tefekkür eden bekçi arasındaki farkı elbet bir gün herkes anlayacak. Bu yüzdendir ki ilahi adalete güveniyor ve emanete zarar gelmemesi için çabalıyoruz. Emaneti gerçek sahibine ilk günde gibi sağlam ve tertemiz verebilmek ve gerçek özgürlüğe kavuşabilmek duası ile...

*John Stuart Mill, Hürriyet Üstüne

Liberte Yayınları 2009, Çev. Mehmet Osman Dostel

Kısa Bir Ölüm

KARDELEN AĞIM

Ölümü hiç böyle düşünmemiştir; bu kadar basit, bu kadar anlamsız...

Her şeyin bittiği o kocaman evin karşısında dikiliyorum. Hem de soğumuş bir vücuttan başka bir simgesi olmayan mezar taşımın üzerinde durarak. Öldüğümde, yaşarken beni terk eden ruhum bana döndü. Ve ben, bu durumdan ne zaman kurtulacağım diye merak ediyorum.

Elime bir taş alıp başlıyorum yontmaya mezar taşıını "Yok oluyorum..." diye. Ölü çiçekler kaplamış toprağının üstünü. Saydam avucumla sıkıyorum o toprağı çiçekleri atmak için üzerinden. Hissedemediğim bir ıslaklığın var. Vazgeçip yürüyorum eve doğru. Etrafını kaplayan sarımsıklardan evi ayırt etmek zor biraz, ama duvarlardan geçmeyi reddedip buluyorum o ağ dolu işlemeli kapıyı. Dokunuyorum kapının cilası gitmiş koluna, dokunmak denirse buna tabi. İçeri doğru ilerliyorum. Girişin ortasındaki büyük iki merdiven karşılıyor beni her zamanki gibi. Yaşamın ölümle birleştiği yer. Oturuyorum aralarına, ben gittigimden beri ayrılmışlar besbelli. Başımı kaldırıp bakıyorum kük tutmuş tavana veda ederek içimden. Sonra bir sağa, bir sola... Ölümün beni bu merdivenlerde kucakladığıni hatırlar gibiyim ama bunu daha fazla düşünmek istemiyorum.

Gizemini hiç kaybetmemiş olan yerden çıkışıyorum şimdi, bir daha geri dönmemek üzere. Evin etrafını çevreleyen ağaçlar beni bekliyorlar. Gökyüzünün bu gece bu kadar yalnız ve karanlık olmasının bir nedeni var. Tekrar yattığım yere dönüyorum. Bedenim hâlâ orada, çürümekte zamana karşı koyamadan. Topraktan sıyrılp ilerliyorum yanına. Gözlerim kapalı ve saçları duruyor. Boşluklar dolmaya başlamış çoktan vücudumda. Kulağıma doğru eğilip bir şeyler fisildiyorum benliğime. Geri çekiliyorum sonra bir hareket görmek için, kırımdamıyor.

Doğruca gecenin ortasına yükseliyorum. Güneşin doğmasına az kaldı. Güneş doğdukça beni benden ayıracak parçalar eksilecek. Ağaçlara doğru haykırıyorum tutkuyla. Güneş doğmaya başladı işte! Haykırmam kesiliyor birden. Sessiz ve durgun bir biçimde alıyor beni yanına. Bir dahaki hayatı dek ayrılıyorum şimdi. İşığa bakıyorum kalan son yüzümle ve birden var olan ruhumla birlikte yok oluyorum.

Halüsinasyon

MERVE ÖZDOLAP

Yine iki kelime arasından sarkarken bir satır aşağıya, uyumak değil sızmak huzursuzluğun sunduğu.

Kara ellerim, kara kalemim, kara bir girdaba sürükleyp çekmek istiyor beni suyun altına.

Kapılan ellerim, ayaklarım, bedenim...

"Kaybolmak güzel mi?" dedi.

Kaybolmak hep güzeldi.

-Yağmurun sesi suda...-

Tanımadığından değil, her yer aynı olduğundan da kaybolabiliyorsun ya...

"Ne diliyorsun?" dedi bana.

Ben bazı günler soruları sevmiyorum, bazı günler konuşmayı ve bazı günler içibirinizi sevmiyorum.

"Tahammül ne çirkin bir kelime değil mi?" diyor...

Sen gölgesi olmayan, hayali olmayan bir ses, hiç durmayan ve hiç susmayan

Kafamın içinde ağlayan ve sürekli dağlayan bir hiç, biliyormuşsun gibi sorma.

Ben gerçekten en çok iki kelime arasında kayboluyorum.

Bir birine temas ettiklerinde oluşan dalgaların girdabında O zamanlarda biraz inanıyorum, neye olduğu önemli değil.

Biraz umut ederken buluyorum kendimi

Kafam düşmüş kağıdın üzerine, yüzüm gülerken nefes alabiliyorum.

Çünkü rafırlara dizemediğim pek çok kelime var, uçuşuyorlar dudaklarımın etrafında

Ben istedigimde onlarla seni yaralıyorum.

Seni yaraladığında en çok kendimi acıtıyorum ve nefes alamıyorum.

Bu ikisi arasında koşarken zaman tutamıyorum.

Orada bir yere ait olamıyorum.

İnsanlar ve Şeytanları

GÜVEN TURAN

"Kullanamadıkten sonra göğsümüzü dolduran
hisler ve kafamızda kımıldayan düşünceler
neye yaradı?" İçimizdeki Şeytan, Sabahattin Ali

"Her mücîrim ruhlu insan gibi ben de vehimlerimin oyuncagi olmaya başlıyorum." (s: 143)

Sabahattin Ali'nin *İçimizdeki Şeytan'*, vehimlerinin benliğini ele geçirmeye başladığı, zeki olduğu kadar tembel olan ve içinde bulunduğu toplumdan sıyrılp kendini kurtarma yolları arayan Ömer üzerinden içimizde saklı tuttuğumuz, bundan da ziyadesiyle mutlu olduğumuz, ama bir o kadar da başımızdan defetmeye çalıştığımız şeytanları anlatıyor.

Sabahattin Ali ile tanışmam bana göre geç bir dönemde, lise yıllarında Kuyucaklı Yusuf ile olmuştum. Beni fazlaıyla etkileyen bu ilk tanışma kitabını, Raif Efendi gibi hâlâ beni derin düşüncelere sevk eden bir başkahramana sahip olan Kürk Mantolu Madonna izledi. Kendimden çokça şeyle bulduğum ve yer yer kendi his ve düşüncelerimle karşılaştığım satırları hayretler içinde okuduğum bir kitap olmasına rağmen yine de içinde bir şeyle eksik gibiydi. 1940 yılında kaleme alınan *İçimizdeki Şeytan* ise, baş karakter Ömer'i kendime fazlaıyla yakın bulmam bakımından diğer iki romanдан daha çok beni içine alıp sarmalamayı başardı. Başından sonuna solusuz okuduğum roman bittiğinde ise üzerimde bıraktığı etkiden daha çok Sabahattin Ali gibi bir ismin nasıl olup da katledilebileceğine üzüldüm.

Yirmi altı yaşında okuduğum bu romanın yirmi altı yaşında olan ana karakteri Ömer'de sıklıkla kendime dair izler bulmam, iç hesaplaşmam adına beni sevindirirken yer yer Ömer'in yaptıklarına sınırlenmem sonucu "Acaba ben de böyle biri miyim?" sorusunu sıklıkla kendime sorup durmama neden oldu.

Eskiden annemle olağan atışmalanız sırasında ağızmdan çıkmaması gereken bir söz söylediğimde veya tasvip edilmeyen bir davranış sergilediğimde romanın varlığından bihaber olarak "İçimde şeytan var benim." demeyi adet edinmiştim. Ben de Ömer'in kitapta belirttiği gibi "...müdafaaşını üzerime almaktan korktuğum bütün hareketlerimi ona yükliyorum..." idim. Ancak "İçimdeki şeytan pek de kurnazca olmayan bir kaçamak yolu..." kanısının ben de pek tabii farkındaydım.

İçimizdeki Şeytan'ın her satırının bu denli bana tesir etmesinde ve Sabahattin Ali'nin karakterlerinde, okuyan çoğu kişinin kendinden bir şeyle bulabilmesindeki asıl nedenin Ali'nin karakter tahlillerini çok iyi yaparak onların iç dünyalarını ve hissettiğini ustalıkla yansıtma özelliği olduğu görüşündeyim. Zira Sabahattin Ali iyi bir yazar olmasının yanı sıra başarılı bir insan tanıma ustası. İçinde yaşadığı toplumun bireylerini ustalıkla gözlemlemiş ve gözlemlediği her karakteri abartıya kaçmadan romanlarına yansıtmayı başarabilmiş bir kişilik. Bu yüzünden ki, mükemmel insan olamayacağı gibi Sabahattin Ali'nin karakterleri de mükemmelilikten uzak ve bir o kadar gerçek. Gerçek, ancak, günümüz toplumunda görmeye hiç de alışık olmadığımız hâletiruhiye ve özelliklere de sahipler. Ömer'in Macide'ye olan aşkı ilan ediş sahnesi bugünün açısından bakıldığına fazlaıyla gerçek dışı gelen örneklerden yalnızca birisi.

Bu bağlamda üç romani da bütün olarak ele aldığımızda, insan sarrafı olan Sabahattin Ali insanlara karşı her zaman mesafeli ve şüpheci biri olarak karşımıza çıkmakta. Kitapta geçen "Ben iki-

Kadın, Çalılıklardan

SİMGE EKİCİ - Şiir

de birde böyle oluyorum, bazen bütün insanları boyunlanna sarılıp öpecek kadar seviyorum, bazen de hiçbirinin yüzünü görmek istemiyorum.” cümlesi bu davranışının bir yansımıası adeta. Ömer kadar Ömer’i yaratan Sabahattin Ali’nin de aynı düşüncelere sahip olduğunu söylemek yanlış olmaz sanırım.

Her satırında farklı tatlar bırakılan İçimizdeki Şeytan’dı, Sabahattin Ali’nin betimleme ustalığına da tanık olmaktadır. İstanbul’da geçen romanda “Bizim zamanımızda İstiklal’e takım elbiseler, şapkasız çıkmazdı.” havası hâkim. Sandal sefasının naifliği, Harbiye’deki bahçeli evlerden yayılan müzik özlediğimiz İstanbul’u bizlere hatırlatıp hoş bir seda gibi kulaklıra dolsa da, Ali, günümüzde de aynı şekilde devam eden sorumlara da göndermeler yapmayı ihmäl etmez:

“İstanbul’dan aynılmak istemiyoruz, fakat senede kaç defa kütüphaneye gideriz? Üç beş cadde ile bir o kadar kahveden başka ne biliriz?” (s: 136)

Sonradan öğrendiğimize göre İçimizdeki Şeytan yazıldığı dönemde oldukça eleştirilen ve pek de olumlu eleştiriler almayan bir kitap olmuş. Zira kimilerine göre Sabahattin Ali’nin yarattığı bazı karakterler üzerinden Necip Fazıl, Peyami Safa ve Nihal Atsız yerilmekte ve Ali’nin onlara olan nefreti tüm çiplaklııyla yansıtılmakta imiş. Ali, romanda Üsküdar’da bir kapı üzerinde yazan, “Okumuş cahil kara cahilden daha zararlıdır.” sözünü kanıtlar nitelikte toplumun aydın ve entelektüel geçinen kesimine yer yer üstü kapalı bir şekilde dokundurmamayı ihmäl etmez.

Ancak ben bu noktada Selim İleri'nin romana yazdığı "Belki de İktidardaki Şeytan" başlıklı ön sözünde belirttiği görüşlere katılmaktayım. İçimizdeki Şeytan bu eleştirileri hak etmeyen ve ön yargılardan uzak okunması gereken, iyi kurgulanmış bir eser.

Tüm Sabahattin Ali kitaplarının sonlarına yaklaşlığında yaşamış olduğum bitmese hissi bu kitapta da fazlaıyla kendini gösterdi. İçimizdeki Şeytan, son sayfayı da çevirdikten sonra tekrar başa dönmemi isteyeceğiniz ve uzun süre etkisinden çıkamayıp içimizdeki şeytanlarla yüzleştiğen kitaplardan.

“Ben şuna inanıyorum ki, üç buçuk günlük ömrümüzü kendimize zehir etmemek için ne mazideki hayatımıza ve kaçırdığımız fırsatlara ne de istikbalin olmayacağı hüyalanna kulak asmayarak bugünüme hapsolup yaşamalıyız.” (s: 73)

İçimizdeki Şeytan, Sabahattin Ali

Her yerine dokunmana izin veren bir özgür kadındır İstanbul
Kalbi hariç

Göğüs kafesine hapsetmemiştir kalbini

Surlann altında bir çalılıktır belki

Kadınca dertleri

Kadındır İstanbul

Gözleri sürmeli,ince parmaklan ojeli

Bir gerdanlıktır serin sulannda pınlı pırıl köprüleri

İşil işil meydanları mutluluğudur bu kadın şehrin

Protestoları,gençleri,çevikleri

Öfkeleridir fetih sonrası otuzlu yaşlarının gölgeleri

Bir başka fatih bekler gibidir şenlikli sokaklarının köşeleri

Her daim güzel kokular saçılır savurduğu saçlarından

Kokusunu süpürür Galata'nın arka sokaklarındaki çingirak sesleri

Umutlan gibi havalandır Yeni Cami önünde güvercinleri

Mısır Çarşısı'nda bir sabun kalıbı yasemin

Beyazıt meydanında durmuş yüklenen tramvayıdır yaşama sevinci

Kalbine dokundun sanırsın her bir kösesini öperken

Zevk kısrakları delice koşarken en kuytu kasıklarında

Hülyali gözleriyle baktı sanırsın sana kadehleri devirip ağır ağır yürüken

Karaköy'den bir vapur olur karşıya geçer o, sen onu senin sanarken

Fethi Paşa korusunda saklanıp

Gece yansı bir masum kız çocuğu olur

Gün doğmasın diye ağlayıp

Annesine sığınırken

Günden önce yaşama sevincini sövmek ister gibi

Asık yüzlü ölü bedenler dolmuş tramvaylarına

Büyük çocuk

Boğazı geçer

Bir vapur sallantısında avutur düşlerini

Savurur saçlanı, sürer yeni güne ojelerini

Kadehleri önüne dizer

Sen yine öpersin şehri

Kadınılığını en kuytu özlemlerini görmezden gelirsin

Erkekçe bir uyanışla tüttürürsün sigarani onun ciğerlerine doğru, düşünmeden

Hem kadının olur hem çocuğun hem annen

Her yerine dokunmana

Her haline alışmana

Her yaşına refakat etmeye izin verir gündüzden, geceden

Oynar durur seninle

Kalbini hiç göstermeden

Korkuluk

ONUR TUNCAY

Süvari, geniş omuzlarından süzülen altın sırmaları dalgalandırarak adeleli kollarıyla atının dizginlerini asıldı. Şapkasının altından görünen keskin gözlerini, kuytusunda durduğu uçsuz bucaksız ovanın üzerinde gezindirmeye başladı. Ova baştan aşağı buğday doluydu. İri, dolgun ve diri başaklar ikindi güneşinin altında altın gibi parlıyor, imbatın himayesinde vakur bir edayla sallanıyorlardı. Gözüne ovaya serpiştirilmiş korkuluklar takıldı. Ritmik olmamakla birlikte sanki planlanmamış bir düzen içerisindeydiler. Birbirinden çirkin bir sürü korkuluk olduğunu görmek canını sıksa da ovanın bereketi ve doygunluğu karşısında coşkuya doldu içi. Kazığa oturtulmuş bir cadı kadar doğruldu atının üzerinde. Gururlanıp göğsünü kabarttı.

Keskin gözlerini ovanın içinde gezindirken başakların arasında gezinen bir genç kız gördü. Atını şaha kaldırınca siyah atının beyaz ayakları havada asaletle çarpındı. Süvari, buğdayların arasına daldı. Çirkin korkulukların arasından başakları ezerek şimşek gibi ovanın ortasına doğru atını sürdürdü. Kız yaklaştıkça dudaklarını arzuladığını fark etti. Kalbi daha hızlı çarpımaya başladı. Atının ritmince kalbi çarpıyordu. Arkası ona dönük güneşe baktığını fark etti. Kız çok yaklaşmasına rağmen, kız ona doğru dönmedi yüzünü. Yanına geldiğinde yavaşladı ve atının dizgillerini sertçe asıldı. Kız koni şapkasının altından ona baktığında Süvari dehsetle irkildi. Genç bir kız zannettiği kişinin aslında disleri dökülmüş, buruşuk suratlı, ihtiyar bir Çinli olduğunu gördü. Süvari gözlerini ovsuturdu. Çinli ona sarı ve eksik dişli ağızının içini göstererek gülümşüyordu. Süvari atından indi, aldanmış gözlerle ihtiyara baktı. Çinli çekik gözlerini daha da çekikleştirerek sordu:

“Neden geldin buraya?”

“Şey, ben sizi uzaktan görünce...”

“Beni uzaktan görünce?”

“Sizi uzaktan genç bir kızı benzetmiştim.”

“Ha ha ha! Beni genç bir kızı benzettin ha? Teşekkür ederim delikanlı.”

“Neyse ben sizi rahatsız ettim. Özür dilerim.”

Süvari utanarak arkasını döndü. Tam atının yularını tutacakken beyaz ayaklı siyah at bir anda yere yığıldı. Siyah atın kırmızı boyanmış beyaz killi ayakları havada son kez savruldu ve kanlar içinde öldü. Süvari atının başına oturup ağlamaya başladı. Çinli elini omzuna koydu:

“Ağlama artık ona ihtiyacın olmayacak.”

“Ben bu atın üzerinde düşmanla savaştım. Bak! Göğsündeki cesaret madalyasını yoldan geçene vermiyorlar! Ben şimdi nasıl savaşa giderim.”

Tekrar gözyaşlarına boğuldu. Yakışıklı sayılabilen bir adamdı Süvari. Saçları yana taranmıştı. Sakal tıraşını henüz yeni olmuştu. Üniforması tam üzerine göre dikilmişti. Kılıcının hakkını verebilecek kadar güçlü görünüyordu ama yine de ölü atının başında dövünerek hüngür hüngür ağlıyordu. Çinli koni şapkasının altından tekrar konuşmaya başladı:

“Yanlış anlama ama sen geri dönmeyi mi düşünüyordun burdan?”

“Seni kız zannetmiştim, yoksa gelmezdim ama atım neden öldü?”

“Çok basit evlat, jiletler yüzünden.”

“Ne jileti?”

“Bak, bu ova muhteşem bir buğday tarlası gibi görünmesine rağmen lanetli bir tarladır. Dikkatli bakarsan görüşün ki her başağın yanında bir de jilet vardır.”

Süvari dikkatlice başaklara doğru baktı. Gerçekten bu başakların her birinin yanında küçük birer jilet yetişmişti. Atına doğru bakınca atının üzerinde binlerce çizik olduğunu fark etti. Atını hızla sürerken atını öldürmeye olduğunu fark etmemişi bile. Kafasını kaldırıp Çinliye doğru baktı.

“Nasıl çıkacağınız burdan?”

“Çıkmayacağız.”

“Ben çalışmaya çalışacağım.”

“Çıkmaya çalışırsan ölürsün.”

“Çalışmazsa da ölüruz.”

“Hayır, burda kalırsak en azından korkuluk oluruz.”

“Ne oluruz?”

“Korkuluk oluruz. Buranın üzerinde kuş bile uçmaz jiletli olduğunu bildiklerinden. Buna rağmen burdaki şu korkuluk bolluğu sana garip gelmedi mi? Buraya mancınıkla idam cezası alırlar atılır. Ya da intihar etmek isteyenler buraya gelir. Bu tarlada bir süre kalanlar korkuluk olurlar.”

“Nasıl yani? Ne, ne korkuluğu? Sen ne dediğinin fakında mısın? Benimle dalga mı geçiyorsun sen?”

“Bak ayaklarım dönüşmeye başladı bile.”

Süvari, Çinlinin ayaklarına baktığında gözlerine inanamadı. Gerçekten de ayakları yere saplanmış iki sopaya dönüşmüştü ama dizlerinden yukarısı hâlâ insandi.

“Bu ne böyle? Bana da mı böyle olacak?”

“Evet, senin lanetin de bu.”

“Kimin laneti bu?”

“Uzun zaman önce yaşamış bir çiftçinin laneti. Sınır komşusu olan çiftçi mahsullerine gölge yaptığından düşündüğü için sınırdan duran armudu kesmiş. Bizim çiftçi de onu öldürmek için bir gece bu tarlaya gelip buğdaylann arasına jilet tohumları ekmeye başlamış. Ama en sonunda yanlış yerden başladığı için her tarafa jilet tohumu ekince ortada kalmış. Ve orda tek başına çıldırmış.”

“O da korkuluk mu olmuş?”

“Hayır. O, işte şu ortadaki armut ağacına dönüşmüştür.”

Süvari armut ağacına dönüp uzunca bir süre izledi. Güneş ovanın ucundaki sıra dağlara yaklaşmaya başlamıştı. Oldukça dar bir açıyla yeryüzüne vuran güneş ışınları başaklardan sekip gözlerinde patlıyordu. Artık ilk heyecanı üzerinden atmış, sesi normale dönmüştü.

“Ben ne zaman korkuluk olurum?”

“Bu oldukça hızlı oluyor, bak benim belimden aşağısı dönüştü bile. Ben geldiğimde şu sağda gördüğün korkuluk insandi. Güneş batmadan sen de korkuluk olmuş olursun.”

“Ben bu ülke için günlerce, aylarca, hatta yıllarca savaştım. Sonnumun böyle olacağını hiç tahmin etmemiştüm. Bir savaş meydanında mertçe ölmek istiyordum ben.”

“Ben de şaman olmak istiyordum ama hırsız oldum. Ellerim küçük olduğu için bunu, şamanlıktan daha kolay yapabileceğimi fark ettim. Yillardır bir şeyler çalarak yaşıyorum. Hatta az önce de el alışkanlığıyla senin madalyanı çaldım. Al bunu özür dilerim.”

Süvari herhangi bir şey söyleme gereği hissetmedi. Cevabı saçma bulduğu yüzünden okunuyordu. Ama arkasını dönmeye çalıştığından Süvari hareket edemediğini fark etti. Ayaklarına baktığında ayaklarının yerinde kuru toprağa saplanmış iki çubuk gördü. Kılıcını ve madalyasını çıkartıp fırlattı. Çinli de koni şapkasını savurup başakların üzerinden uzaklara uçurdu. Süvari kaderini kabullenmenin verdiği huzurla saçlarını taramaya başladı. Çinlinin gövdesi de artık korkuluğa dönüşmüştü, sadece kafası insan olarak kalmıştı. Süvari, Çinlinin çekik gözlerine bakıp sordu:

“Peki, o çiftçi neden armut ağacı olmuş?”

“Yani ne bileyim? Cezalandırılmış işte. Ya nefret ettiğin şeye dönüsürsun zamanla ya da acılarına. Haksız mıymı?”

“Bir Çin atasözü böyle der ha?”

“Boş ver atasözlerini. Bir sigara yakıp ağızma versene korkuluk olana kadar içерim ben onu.”

Süvari iki sigara yakıp birini Çinlinin ağızına tutuşturdu. Çinli keyifle sigarasını tüttürmeye başladı ama sigarasını bitiremeden tamamen korkuluk oldu. Kısa bir süre içerisinde ise yüzü iki kat çirkinleşti, tabi dudağında sigaravari bir buğday sapiyla.

Güneş batmadan hemen önce ise süvari sarı buğday saplarından saçları olan, genç bir kız dönüştü. Çirkin Çinli korkuluk ile güzel genç kız korkuluk, buğday tarlasını bir çekirge sürüsü talan edene kadar, ovanın ortasında karşılıklı durdular.

S.Andrea Perruccio

Sırça Fanusta Bir Kelebek

ZEYNEP NUR ÇANDIR

Sylvia Plath, başarıyla dolu bir başarısızlık öyküsü. Küçük yaşta fark edilen yeteneği ve yazdığı şiirler. Katıldığı her yarışmada onu birinciliğe götüren o anlamlı dizeler ve kelimeler üzerinde kurduğu inanılmaz hakimiyet. Fakat anlam verilemeyen bir bunalım. Otuz yaşına kadar her on yılda bir denediği intiharlar ve üçüncüsünde ulaştığı amacı. İşte tüm bunlar Amerikalı şairin hayatını özetliyor.

Başarı tutkunu birisi Plath. 'Başansızlık' kelimesi yer almamış onun âleminde. Hep en iyisini istemiş, nitekim en iyi şiirleri yapıp birincilikler edinmiş. Her dizesinde, her sözünde büyük beğeniler toplamış. Fakat başanya bağımlı her insan gibi o da hırsına yenilmiş ve onlarca usta şairle yanıyor olma düşüncesi onu bunalıma iten başlıca nedenlerden olmuş. Ama o inatla fazlasını istemiş, elde edemeyeceğini bile kendini türlü pozisyonlarda düşlemiş. Örneğin bir kitabında şöyle der:

"İstediğim bütün kitapları okuyamam, olmak istedığım bütün insanları olamam ve istedığım hayatları süremem... İstediğim bütün becerileri edinemem, öyleyse ne istiyorum? Yaşamak ve hayatı olabilecek bütün zihinsel ve fiziksel deneyimlerin bütün renklerini, tonlarını yaşamak ve duyumsamak istiyorum ve berbat bir şekilde kısıtlıyorum."

Bu sözlerde bahsettiği, kısıtlı kaldığı hayatını bir incir ağacına benzetip ayn anımlar yüklemiştir. "Her dalın ucunda tombul, mor bir incir gibi eşsiz bir gelecek beni çağınır" deyip incirlerden her birini hayatıla eşleştirmiş. Eş, mutlu bir yuva, çocuklar, ünlü bir ozan, parlak bir profesör, şaşırtıcı bir editör ve daha ne olduklarını çıkaramadığı onlarca incir. Daha sonra kendini dallann altında oturken gördüğünü ve hangi inciri seçeceğini bir türlü karar veremediğini söyleyip incirlerin dökülüşünü ve her hayalin elerinden kayıp düşüşünü izlemeye başlamış.

"Açılıktan ölüyordum. Hepsini ayn ayn istiyordum incirlerin ama birini seçmek ötekilerin hepsini kaybetmek demekti. Ve ben orada karar veremeden otururken incirler buruşup kararmaya başlıyor ve birer birer toprağa ayaklanmanın dibine düşüyorlardı."

Bu sözlerle elde edemediklerinden ve yetinemediklerinden duyduğu çaresizliği tanımlıyordu aslında.

Plath çaresizliği kadar kararsızdı. Bir yanda çok sevdiği eşi ve çocuklar, bir yanda sahip olmak istediği başanlar. 'Hangisini seçmeliyim?'i düşünürken geçen zaman ve değişimler. Konu

başarmaksa doymuyordu. Onun için hep olunabilecek bir üst nokta vardı. Buna çabalyordu. Ama aynı anda her şeye yetemezdi. Yetemiyordu, olmak istediklerinin hepsini olamıyordu, bundan kendini sırça fanusunun içinde kısıtlanmış hissetmesi. Bu fanusun içinde yaşadığı ekşimiş olarak tanımladığı hayatında eşini de başarılı kadar çok seviyordu. Ayrıldıklarında daha ağır bunalımlar yaşayacak kadar çok. Ayrıldıktan sonra Plath her şeyin farkındaydı. İçinde bulunduğu durum nefes almasını engelliyor ve onu bambaşka düşüncelere sürüklüyor. Yalnız kalması gerektiğini biliyor. Yalnız kalmamak için arkadaşına gitti, bir süre orada kalmak iyi gelecekti, buna inanıyordu. Çocuklıyla da ilgilenebilecek bir durumda olmadığını düşünen Plath için arkadaşı Jilian iyi bir seçenekti. Burada rahat ve sakındı. Uzun zamandır aradığı sessizce düşünme vaktini de bu evde buldu. Fakat burada fazla kalamazdı, biliyordu. Sırça fanusa geri dönme vakti gelmişti. Plath'in gitme karar arkadaşını memnun etmese de bir şey söyleyemedi. Aslında söylenebilecek onlarca söz vardı ve yıllarca bunun pişmanlığını yaşadı.

Plath iyi değildi. Bir yandan hırsı, bir yandan eşi tarafından başkası uğruna terk edilme duygusu, sorumlulukları, kurtulmadığı bunalımı... Sırça fanusunun içinde boğuluyordu. Düşen incirlere, onu yıpratan hırs ve düşüncelere daha fazla dayanamayacağını anladığı bir gece çocukların odasına süt ve bisküvi bırakıp başına gaz finnina sokarak intihar etti, anne Plath.

Plath'in öyküsü ölüm üzerine kurulu gibi gözükse de, geride bırakılan, hayatı, şiirleri bize hep Plath'in ölüm isteğini anlatşa da, günçesinde o bunu yalanlıyordu.

"Bir öykü oku: Düşün. Yapabilirsin. Dahası, yapmalısın, uyku sırasında sürekli kaçmamalısın, aynaların unutmamalısın, sorunları umursamazlık etmemelisin, kendinle dünya arasında ve bütün parlak zekâlı neşeli kızlar arasında duvar çekmemelisin; lütfen düşün, kurtul bundan. İnan, sınırlı benliğinden daha yüce yararlı bir güce. Tanrıml! Tanrıml! Neredesin? Seni istiyorum, ihtiyacım var: Sana ve sevgiye ve insanlığa inanmaya. Böyle kaçmamalısın. Düşünmelisin..."

Diye yazmıştı Plath, verdiği mücadeleyi, yaşadığı ruhsal çöküntüyü çok iyi anlatıyordu. Bu bunalım halinden kurtulmak istediği çok belliyydi. Ama yapamadı, incirlerin kuruyup dökülmesini kaldırımadı. Sylvia Plath ki, o incir ağacının üzerinde, sırça fanusunun içinde ölü bir kelebekti...

"Yaşamak ve hayatı olabilecek bütün zihinsel ve fiziksel deneyimlerin bütün renklerini, tonlarını yaşamak ve duyumsamak istiyorum ve berbat bir şekilde kısıtlıyorum."

Sylvia Plath

Köprüden Geçen Karanfil Kokulu Kadın

EKİN GÖKGÖZ

*Açıyla okuyorum, bitimsiz bir açıyla
Ağabeyim benim, kalbim, Attila Jozsef'im
Bir çocuğun annesini sevişi gibi
Seviyorum seni, kederle ve üzünlle*

Behçet Aysan - Attila Jozsef'i Okurken

Gafur, Kadıköy-Beşiktaş vapurunda annesiyle karşılaşlığında denizi izliyor. Paslı örtüsünün dinginliğine dalıp giderken ne düşündüğü bilinmez. Neredeyse suya karışıp gidecek gibi sarkıyordu küpeşteden. Bakışlarını hiçliğin ortasında bir yere sabitlemiş, ıysal akıntıının üzerinde görünmez bir yazıyı okumaya çalışır gibiydi. Belki de mavi örtüyü delip geçmek, altındaki görmek istiyordu bakışları. Dedim ya, bilinmez. Annesinin kırçılı sesini duyduğunda irkildi ve korkuya başını çevirdi.

"Neyin var kuzum öyle? Aşık mı oldun yoksa?"

"Anne! Ne işin var senin burada?"

"İçeride oturuyordum. Az hava alayım dedim, seni gördüm."

"İyi de... Daha dün gömdüm ya seni!"

"Son bir kez vapura binmek istedim oğlum. Kötü mü ettim?"

İki gün önce akşam yemeğinde, deniz havası almak istediğini söylemişti annesi. Huzursuz hissediyordu kendini. Hatırladı Gafur; umursamamıştı o zaman. Kronik baş ağrıları çeken annesinin bu durumuna alışmıştı, aynı zamanda bu minyon tıplı ihtiyarı gevşirmek ona külfetti. "Daha sonra." diye geçti. Daha sonra... Ertesi gün... Kefenini koyduğu çukuru dolduruyordu toprakla. Koyu mavi gözleri bez parçasının altında, inatla parıldıyordu. Tüm ağırlığıyla omuzlarına çöktüğünü hissetmişti bakışlarının. Sorgular gibiydiler. Nasıl da solusuz sallamıştı küreği, bir an önce kaçip gitmek istemişti oradan. Teninden süzülen karanfil kokusu yitene dek bocalamıştı yer altını, anasının üzerine. Küreğin sapi, parmaklarında eriyene dek... Şimdi, o koku, senelerdir alışık olduğu samimiyetle dikiliyordu başında.

"Nasıl çıktıñ ana sen mezardan?"

"Son dileğimi diledim oğlum. Biliyorsun, ne zamandır istiyordum denizi koklamak. Sağ olsun, pek bir saygılı, pek bir hürmetli analara karşı."

"Kim o anne?"

"Azrail Beyefendi, yavrum. Meraklanma sen..."

Bunları söyleken çenesinin altında sallanan bir kurtçuğu çekip denize fırlattı. Kül rengi suretinden kıvrılan minik bir yılan bacaklarından kayıp Gafur'a doğru ilerlerken başına ezip

annesine sarıldı. Taze toprak kokusu bedenini sarmaladı, sonbahara çalan seyrek saçları gözlerinin nemine değişti ve soğuk kollarına avuçlarıyla bastırdı.

"Üşüyor musun?"

"Sorun değil, oğlum."

Ceketini çıkarıp annesinin omuzlarına geçirdi. Beşiktaş'ın harareti cangılı sizim sizim karada alevlenirken uzunca bir süre karşılıklı sustular. Rüzgar, annesinin yanaklarını ufalyor, deri parçalarını Gafur'un ayak uçlarına savuruyordu. Yere eğilip teker teker toparladı ve cebine attı hepsini. Solup giden yüzüne baktığında annesinin olmayan dudaklarıyla ona gülmüşediğini fark etti. Yalnız kirpikleri eskisi gibiydi. Gök kubbe ye fırlatılmış oklar gibi... Simsiyah... Neredeyse nefes alıyorlardı. En azından bir zamanlar ne kadar güzel olduğunu düşündü:

"Hâlâ çok güzelsin anne. Sen niye öldün ki?"

"Başım ağrıyordu oğlum, biliyorsun."

"Senin başın hep ağrındı be anam. Alışmıştım artık."

"Dedim de dinletemedim sana."

"Sürekli kaşlarını çatar da gezerdin. Nereden bilecektim?"

"Dedim de... Unut gitsin oğlum, mühim değil."

"Üzgünüm... Çay içер misin benimle? Son kez."

"Fazla vaktim kalmadı ki çocuğum... Geldik sayılır artık. Beşiktaş'ta bekliyor beni."

"Kim bekliyor anne?"

"Azrail Beyefendi yavrum, dedim ya."

"Anladım..."

Vapur yanaşırken son kez sarıldılar. Başını okşadığında bir tutam tütün rengi saç, avuçlarına döküldü. Cebine koydu onları da, yanak parçalarının yanına. Annesi alanında kuru bir öpücüük bırakarak arkasını döndü ve usulca sözüldü güverte den. Ayaklarının çamuru, tahta döşemede silik izler bırakmıştı. Gafur, bükkin adımlarla izleri takip ederek indi vapurdan. Kyıda, günah kadar karanlık cübbesinin altında yükselen Azrail, kemik parmaklarını uzatmış bekliyordu. Annesi yanına gelince, el ele tutuşup insan kalabalığına doğru uzaklaşırlarken arkalarından seslendi:

"Anne!"

Annesi duraksayıp Azrail'in kulağına bir şeyler fısıldadı. Sonra başını çevirip içli tebessümünü yerleştirdi yeniden, artık tamamen yok olan dudaklarına:

"Hadi oğlum, evine dön sen."

Whiskas sonrası Suikast.

DOĞA DUYMAZ

Öyü

"Sırat'ı geçerken temkinli at adımlanni olur mu?"

"Merak etme."

"Saçlanni tut ellerinle de dökülmesinler anam!"

"Düşünme sen bunlan."

"Boğazın ışıklarını seyrettiğin oldu mu hiç? Senin odanın camından gözüküyor. Sen gittikten sonra sabaha kadar çay içip izledim. Gün ağarırken denizkızına benzeyen bir bulut geçti üzerinden. Kuyruğu, köprünün tırabzanlarını yalıyordu kıvrılırken; saçları yanakları boyunca uzayıp belini sarmalamıştı. Sana benzediğine inandırdım kendimi. Sonra yükseldi. Biraz yağmur bıraktı, bir de kuyruğundan bir parça düştü denize. Ardından güneşle birlikte dağıldı gitti. Aynı senin gibi..."

"Benim bir yere gittiğim yok kuzum. Buralarda olacağım."

"Çok yalnızım anne."

"Ben senden vazgeçer miyim oğlum? Tekrar geleceğim, üzme kendini."

Son olarak, annesine el sallayıp ardı sıra gidişini izlerken bitirmek isterdim elbette; ama öyle olmadı. Hikâyenin yazan olarak böyle bitmeyeceğini biliyorum ne yazık ki. Aslında anlatabilmek isterdi Gafur; çaresizliğini, yalnızlığını... Annesine benzeyen bulutu bir de. Geride kalan saç telleri gibi kuyruğunu nasıl denize düşürüdüğünden bahsetmek isterdi bilihassa. Yine de annesi vapurdan indikten sonra bu konuşmalann hiçbirini olmadı aralarında. Dedim ya, bikkin adımlarla gitmişti arkasından. Sonra aynı bıkkınlıkla ufukta bir nokta halini alana dek gözledi, Azrail'le birlikte gidişini. Aynı bıkkınlığı yanında taşıyarak turladı sahilde biraz. En sonunda, her zaman yaptığı gibi birkaç bardak demli çay içip terk etti Beşiktaş'ı, gerisin geri Kadıköy'e doğru.

Deniz bu defa kabarmıştı. Vapur, göğsüne vuran dalgalarla bir beşik gibi yalpalarken, küpeşteden sarkıldığı kolları ıslanıyordu. Mirıldanıyordu Gafur, midesinde yeşeren taze pişmanlıkla... Annesinin bir zamanlar sevdığı bir türküyü... Onun gibi titrek... Kesik kesik... Divanın köşesine sinmiş kazak ördüğü zamanlarda... Bulaşıkları yıkarken sıcak suyun buharı yüzünü ıslattığında... Yorganı üzerine çekip uyuması için başucunda beklediğinde... Mirıldanıyordu annesi gibi, karanfil kokulu bir türkü:

"Köprüden geçti gelin... Saç bağıñ düştü gelin..."

Adım Beckett. Chinchilla ve Tekir kırmasıyım. Koyudan gümüş griye doğru açılan bir tüy yapısına sahibim. Uzun, yer yer kabağı tüylerle dolu kulak yapısı ve ince uzun sağda ve solda olmak üzere dörder bıyığım var. Her şey bir yıl önce başladı. Anlatmak istiyorum.

Annem trafik kazasında öldü. Ben çok küçütüm. O dönem Şehit Soner sokakta oturuyorduk. İkinci çöpün yanında. Yoluk isimli köpeğin az ilerisindeki kutularla dolu o çöp kutusunda tek başına kala kalmışdım. Öteki mahalleden bir kara kediye aşıktım. Açılamıyorum bir türlü. Saadet apartmanının son katında oturan şışko teyze ara sıra su ve salam indiriyordu bize. Kokusunu duyunca o da geliyordu. Ben bazen çok aç olsam da şışko teyzeyi görünce sadece o siyah kediyi görcem diye seviniyordum. Yavaş yavaş geliyordu, birkaç parça alıyordu salamdan, suyu içiyordu sonra. Ben onu izliyordum sonra ben de iyiyordum tabi.

"-Acaba" diyordum " o da bana aşık olur mu?" Olmuyordu ama işte. Kızda zerre duygusal belirtisi yoktu. Sadece karnını doyurmaya bakıyordu. Günler bu şekilde geçiyordu ve ben her geçen gün ona benzeyerek duygusuz bir tüy torbası haline geliyordum. Bir gün, bir araba durdu önümde . İçinden sarışın bir çocuk ve açık kumral bir kız indi.

Kız çocuğa, "-çok tatlı değil mi?" diye sordu. Çocukla birbirimize baktık sonra. Ve anında nefret ettiğimizden. Kedi olmaktan ve hayattan öğrendiğim bir şey varsa o da bazı aşkların nefretle doğmadığıdır, aksine nefret katlanınca cinayet doğuyor. Bir şeyler ölüyor aslında... Beni sahiplendiler. Ben o kiza aşık oldum ondan sonra. Çok sevdim. Eve götürdüler. İlk kaldığım ev küçüktü. Taşındık sonra. Daha geniş, daha büyük bir ev.

İsmimi Beckett koydular, oyun yazarı Samuel Beckett'in soyadı. Yazarlık okuyordu çocuk. Kız da tiyatro okuyordu. Ortak noktaları şiirdi. Çocuk Ece Ayhan seviyordu, kız Kafka okuyordu. Çocuk babasından nefret ediyordu bazen. Kız çocuğa sarılıncı babasını da sevmeye çalışıyordu çocuk. Oysa ben babamı hiç görmedim. Çocuğun gözlerine bakıp "salak" diyordum bu anlarda. Onlar birbirini öptü mü illaki tv sehpasının ordan bir kaç biblyoyu yere fırlatıyor. Kanıma dokunuyor. Kız mı? Kız afet abi.

"Oğlum" diyor bana ama ben onu anne olarak görmüyorum. Sonuçta benim annemi mercedes marka simsiyah camları olan bir araba ezdi. Ezen insanı da göremedim. Bu yüzden tüm insanlardan nefret etmeyi seçmiştim. Fakat o kızı gördüğüm an tek bir insana tahammül edebileceğini fark ettim. Kızın bembeyaz teni var. Sanırsınız ölü. Böyle saçını uzatinca bazen koltuktayken o, yanına uzanıyorum. Saçları uzun kulaklarına degeiyor. Ben ölüyor gibi oluyorum o esnada. Çocuk mu?. Çocuk aptalın teki gerçekten. Daktilosu var. Ara sıra başına geçip çatçat bir şeyle yazıyor. Sonra kızı gösteriyor kağıdı. Kız gülümsüyor. Beraber odaya geçiyorlar. Tabi geçmeden ışığı kapatıyorlar. Koskoca salonda tek başıma kalıyorum. Ağladığımı bilmiyor kimse. Arada bir aklıma o beni sevmeyen kara kedi geliyor. Patimle tüylerimi çekiyorum. Uğursuzluk diye.

Çocuğu öldürmeye çalışıyorum. Olmuyor bir türlü. Geçen mesela balkondayken kapı aralığından sızıp üstüne atladım. Beraber düşelim, o da ölsün ben de öleyim, kız tek başına yaşayıp gitsin dedim içimden. Olmadı. Önce kucağına aldı. Sonra gülümseyip beni içeri yolladı. Nefret ettiğin şahsin gösterdiği babacan tavır dışında tiksinç gelen bir şey yok şu koduğumun dünyasında bana. Sevgi ile sahiplenmek arasındaki o ince çizgi yüzünden matematik hakkında bile fikir sahibi olmuş bulunuyorum.

"Aşk, japon yapıştırıcısının kırılması gibi bir şey olsa gerek." Kız yataktaki sızdı mı hemen üstüne atlıyorum. Uyku sersemiyken o, saçlarını kokluyorum. Uzun burnumu yüzüne sürüyorum. Gülümsüyor.

Bunlar yaşamımdan notlardı. Çocuğu öldürmek için plan yapmaya karar verdim. Duvarda dekor olarak kullandıkları tüfeği düşürmek a planimdi. Yapamadım. Zıplayınca bile gidiş erişmemiyorum oraya. B planı olarak suyumu döktüm. Belki kayar, kafası yarılır, ölürlü diye. Geldi, bir havlu aldı, sildi sonra bir şapla attı popoma.

"- Bir daha yaparsan" dedi "atarım seni camdan." " at" dedim lan " at beni camdan, sen de kurtul ben de." Bir daha döktüm sonra suyu. Yine temizledi. Gözlerimi yumup yere uzandım. Kucağına alıp camdan atmasını bekledim. Yapmadı. Plan gerekiyordu bana. Değişik ve kusursuz bir plan..

Kız cumaları erkenden okula gidiyor. Çocukla başbaşa kalıyorum. Kafamı Le'cat kutusuna sokmuş pişgizlenirken bir şey geldi aklıma.. Biz doğamız gereği üç harflilerle yakın ilişkiler içerisindeydi. Onların evde ara sıra dolaşan bir üç harflı vardı. Ondan yardım istedim.

"Şişt" dedim "bir bakar mısın birader?" Baktı. Gözleri kıpkırmızı. Saydam, garip bir mahluktu.

"Buyur" dedi "ne vardı?" Patimle La'cet hiç açılmamış tavşan etli konserveyi önüne doğru yuvarladım.

"Bunun dışında" dedim "sana verebilecek bir şeyim yok"

"Niçin?" diye sordu.

"Çocuğu çarpacak" dedim.

"Tamam" dedi "zaten kızı aşigham ben."

İlk duydugumda girdiğim şok ile beş saniye sonra yitirdiğim aklı sağlığını on dakika kadar sessiz kalarak geri kazandım.

Düşündüm ondan sonra. Hangisiyle uğraşmak daha kolay olur. Ama kız sonuçta şuan çocuğu seviyordu.

"Anlaştık" dedim. Odaya geçtik.

Çift kişilik yatakta, bu gerizekalı, üç harfli arkadaş, ben ve kızın kokusu dışında başka hiçbir mahluk yoktu. "Nasıl yapacağım" diye sordum.

"Gircem içine işte abi" dedi "sonra gözlerimi yumacağım, çocuk beş saniye sonra şuurunu yitirecek."

"tamam" dedim "güzel plan".

Birden gözlerini kapattı üç harfli mahluk. Ben olayın dehşetini birebir yaşıyordum. Korkuyordum ama çaktırmıyordum.

Bir şey oldu birden. Çocuktan garip bir ses geldi. İçimden saygıyordum saniyeleri

"bir..iki..üç"

Bir ses daha geldi sonra. Cin birden çıktı içinden.

"Noldu lan" dedim

"Dua okuyor abi" dedi "bu şartlar altında çarpmam bunu."

"Ne duası lan" dedim.

"Felak, Nasr" dedi.

"Yok ya" dedim "bu dallama bilmiyordur onları. Yanlış duymuşundur."

"Ben kaçtım abi" dedi ve yavaşça kayboldu. Yine başarısız olmuşum.

"Aşk Hindistan'da inek sütü içmek gibi bir şey. Zor ve imkansız."

Geçen gün bir şey oldu. Bunlar kavga etti. O gece koltukta yattı çocuk. Bütün bileklerini, ayaklarını, ayak ve el parmaklarını ısırdım durdum. Uyutmadım ibneyi. Bu çocuğu normal şartlarda da tanışam sevmeydim. Niye bilmiyorum. Birini sevmeyince sevemiyorsun işte. Mevzu bu kadar basit. Bir insana sempati beslemeyince empati de kuramıyorsun. Onun yerinde olsam napardım diye hiç düşünmedim bu yüzden.

Bu puşt. Bu maloz. Beni her ay veteriner götürüyor. Tırnaklarını kestiriyor. Aşı yapıyor. Sonra kandıracak ya, benim gönlümü alicak hani. Bir kuzu etli whiskas alıyor. Eve dönünce koyuyor burnumun dibine. Ben de malım ya. Kaniyorum her seferinde.

Asıl bomba şimdi geliyor. Sevdiğim kadın beni haftaya bugün kışırlaştırmaya götürecekmiş.

İlk bilmiyordum kışırlaştımanın ne olduğunu. Biraz araştırma yaptım. Çocuğum olmayacak yani. Mevzu bu değil ama. Mevzu deliler gibi sevdiğim kızın benim soyuma, sopuma kastetmesi. Gogol gibi, "Tann'nın emri ile şu tuhaf kahramanlarımla sürüp giden koca hayatı,

herkesin görebileceği alay ve kimsenin göremeyeceği gözyaşıyla daha ne kadar seyredeceğim?" diye soruyorum kendime. Cevap bulamıyorum.

"Suskunluk en büyük barikattır insanın kendine kurduğu ve Bakunin'in de söylediğ gibi Barikat kurmak bir sanat eseridir. İçimde dağılan Sovyetler Birliği'nden dirilen yazarlar mı, yoksa yazarlık okuyan bu puşt mu daha dokunaklı cümleler biliyor karar veremiyordum. Çünkü bana göre, "asıl yazda salt mevzu yöresel kalp iğnelemesidir."

Yani, benim sanat anlayışım azıcık küfürbazdır abiler. Ne Bakunin, ne Gogol, ne de bu salak dallama hiçbir şey yazmamıştı, kırık bir kalp ile ne kadar yaşanabileceğine dair. Oturup kapı girişlerine, iki patimle kendi çenemi destekliyordum. Aylardan Temmuz'du ve hava
"cehennem buradan daha soğuktur herhal dedirten cinstendi."

Düşündüm ki kız beni sevmese de olurdu. Çocuğu öldürmek yeterliydi benim için. Çocuk gerçekten manyağın teki. Bu kızı haketmiyor. Geçen gün kızla kavga ettiler, küçük bir sürtüşme. Çocuk dedi ki kiza " önce kendi kafama sikanm, sonra senin."

Bilimsel olarak böyle bir şey mümkün değil.Nasıl bir manyağı öldürmeye çalıştığını anlayın diye söyledim.

O gece kendi duygularını birikimimi toparlamaya verdim.

"Aşk bana göre gündüz öten bir ateşböceğiydi. Gerçek aynılık üç numara asker tıraşı değilse ben de insanlığa dair bir şey bilmiyordum. Bizde herkesin dedesi biraz Mısırlıdır abiler.. Yani piramit kaybolmayışımızın yanında dinamit gibi yüreğimiz var."

Aylar geçiyordu. Her şey hakkında bir fikrim vardı. Tek bir şey dışında. Çocuğu nasıl öldürmeliydim. Acaba duygusal bir cinayet aslinin yerini tutar mıydı?

Denemek için çocuğun kızı " bak ne kadar da sevgi dolu bir insanım" gösterisinde bulunmak için beni kucağına alıp balkona çıktıgı sırada, bu korku dolu, öd sıçratan fikrimi eyleme geçirmeye karar verdim. Üçümüz de balkondaydık. Ben

cocuğun kucağında boş boş gökyüzündeki kuşlara bakıyordu güya, kız çocuğa keskin keskin bakıyor ve "dikkat et bak düşmesin" diyordu.

Üçüncü katın balkonundan atlasam en fazla iki canım gider diye düşünmüştüm. Bir anda hızlı bir hamleyle yere atladım, en son düşmeden ağaç tutunacak gibi olsam da her nesneyi iskalayıp çim ile kaldırımlar arasında bir yere kapaklandım. Acaip korkmuş gibi yapıp çöp kutusunun oraya saklandım. Hem kavga ediyorlar, birbirlerini kinyorlar hem de beni geri çağırma çalıyorlar. Kız "oğlum gel hadi bakayım" deyip whiskas kutusu ile kaşığı birbirine vurunca istemsiz çıkmak zorunda kaldım. Fakat ayağım kasten sekiyordu. Eve döndük. Kız çocuğunu kovdu. "Git bir daha gelme" dedi. Bir hafta küs kaldılar. Akşam kızın gözlerinin içine bakıyorken masanın orada. Hıckırı hıckırı ağlamaya başladı.

"Hamileyim" dedi."daha bir kediye sahip çıkamıyor gerizekali?

" Yutkunup içime yirmi yıl birden yaşlandırmış." "Nasıl lan gerizekali, ben seni hayvanlar gibi sevdim. Onu öldürmek için üç harflilerle bile arkadaş oldum. Aylarım, yıllarım suikast planı yaparak geçti. Tüm Rus yazarlar, tüm Orhan Gencebay şarkı sözleri, tüm ikinci yeni kadrosunun şiirlerini, yani yara bandından çok yarayı seven herkesin sevdigi her şeyi sevdim istemsizce." diyemediğim için iki kere üst üste miyavlamayı tercih ettim.

Günlerce düşündüm. Kendimden nefret ettim sonra. İki, üç gün kadar ne yediğim ıslak mama, ıslak mamayı ne de fare oyuncaklarının peşinde koşturmuşum heyecanlıydırordu beni. Üçümüz için de en iyi olan şey hiçbir şey yapmamaktı. Çocuk geldi, kız hamile olduğunu söyledi. Barıştılar.

O gece sabaha kadar National Geographic'te kedi belgeseli izledim. Uyukluyordum. Kulağıma bir fisiltı halinde siziyordu televizyondan atalanımızın tarihi... "Eski Mısır'da kediler her şeyin en iyisine layıktı. Öyle ki, bronzdan kedi heykelciklerinin kulaklarına altın küpeler takılır, gözleri kristal taşla süslenirdi. Çünkü kedi tannalar Güneş Tanrı Ra'nın gözleriymi. Ra onlar aracılığıyla iyiliği ve kötülüğü görürdü." diyordu tok bir ses.

Bir an gözlerimi açıp kendime fisıldadım." Ulan Beckett" dedim "nereden nereye."

Uyumaya devam ettim sonra. Kalbimi görünmez bir araba ezip geçmişti sanki.

Kadın Olmak

HAWA KURTTEKİN

Ters giden bir şeyler olduğu belliymi, Ay'ın yuvarlak çehresinin hüzünli bakışlarında...

Tann'nın onlar için çizdiği çizgiler bölük pörçük kelimelerle yerle bir edilmeye çalışıyordu.

Güçlü bir ezgiyle diriliyorum yine. İlk bir çöl rüzgârı tadında esen "Holy Holy" şarkısı damlıyor dilime inceden... Minik bir kız bedenine bürünüyorum, cinsiyetin zincirlere vurduğu geceyi hiç aldırmam etmeden. Zamanı düşlerime giydiremezken geçmiş ve geleceği amansızca izliyorum. Görsel bir izlenim yaşatmak isterken 'ben'liğime, her şey şarkılarla değer buluyordu oysa...

Ve yine damlıyor sözcükler ağızından. "Holy Holy"...

Belki de hiç anımsayamayacaktım diğer sözcüklerini şarkının ahengini istila ederken. Bu istiladan her defasında kendimden yarı çıarken 'Tanrı'nın mor şeylerini biz görelim diye yaratlığı' düşüncesi kişisel bir burukluğun ön plana çıkmasına yardımcı oluyordu yine...

Alice WALKER'i düşünüyorum aniden. Irkçılığa karşı en büyük manifesto olarak kabul edilen 'Renklerden Mor'un yaratıcısı.

Hayata kapatırken bir ışığını pencerenin, direnişini sırtlamayı görev edinen Walker dolduruyor odamın boşluklarını. 'Bu dünyada kadın olmaktan daha zor bir şey varsa, o da siyah bir kadın olmaktadır!' sözcüklerini halkın diline pelesenk etmeyi başaran Walker...

Erkek egemen bir dünyada, içinde yaşadıkları toplumların değer yargılarına öznel veya nesnel baskılara boyun eğmeyen, eşit olmayan koşullara karşın öne çıkan koca yürekler...

Kadınlardır...

Eşitsizliğin tarihinden bir ışık daha vuruyor gözlere Agnodice tarafından. MÖ 4.yy. da söz konusu eşitsizliğin en bariz ve en tarihsel örneği olan Agnodice...

İdealistliğinden ödün vermeyen Agnodice, Herophilus'un derslerine girebilmek için erkek kılığına girmeyi göze alan ve bunu böyle sürdürerek jinekoloji alanında kendini uzmanlaştıran geçmişin silueti! O, diğer hekimlerin de pek hoşlanmadığı bu

alanda yetenekleriyle büyük başarılar kazandı. Ve kadınların ahlaklısı bozduğu ileri sürülerek kendisine karşı konularak çıkarılan yargılama kararını bertaraf ederkenki yürekliğini hangi tarih göz ardı edebilir ki? Cinsiyetini açıklamak zorunda kalan Agnodice yargılama kararını bitirmesine rağmen, erkeklerin katı yasaları tarafından uzmanlık alanları kısıtlanmıştır maalesef. Ve bu olayın tek nedeni 'kadın' olmasiydi... Ne kadar acı olsa da bu bir gerçekti!.

Ve tarihten bu kez karanlık damlıyordu...

Ünlü Blacwell Adası kadın hapishanesine yolculuk ediyor bir an...

1887!

İnsanlık dışı yaşam koşullarının var olduğu cehennem...

Kadınların çığlıklarına turnusol kağıdını bandırın Nellie Bly...

Renk değişimini dünyanın görmesini istercesine haykırıyordu! Hayatını antodemokratik adımları kinamak ve protesto etmek için şekillendiren ünlü yazar...

Bu kez çığlıklarla sözcükleriyle hayat vermiş ve bu yasal olmayan işkenceye kapalı gözleri açmayı başarmıştır!

Rüzgâr şaşırdı!

Artık kapıları ardına kadar aralama zamanı geldi. Yaşamsal egrilerin acısını göğüsleyen günahın kızları!

Hiçbir şekilde sonuçlanamayan şehvet duygusunu salyaları minik bedenlere damlarken medya reklamları es geçmiyordu! Şaşırın ve konileşen duygular görsel sonuçları yıldıracak bir sistem çöküşüne ne zaman son verecek?

Cellât ilmiğini boynuna geçiriceği gün emekçilerin, en yüce emektaşlarının yaşılarıyla doldurduğu gözlerini kısarak bakacağı gün, çalınacak evrenin kapısı!

Ve Rengin Soysal'dan son sözcükleri yaşamak istiyorum: Onlar ne kadar kırılgan ve ne kadar kuvvetli insanlar...

Kırılgan olduğu için kuvvetli...

Kuvvetli olduğu için kırılgan!

'Bu dünyada kadın olmaktan daha zor bir şey varsa, o da siyah bir kadın olmaktadır!'

Ters Açı

EMİN ÜNLÜ

Doymam
Bu şiirlere bağlı
Beni sevmen buna bağlı
Her şey size bağlı
Bunları ben yazmıyorum

Ellerine bir bank uzattığım ormanı biliyorsun
Hani eriklerin hormona boğulduğu şu günlerde
Bazı sağlıklı erikleri ezdiğimiz zamanda
Durumu eşeleyen bir şeylervardı tavrımda
Param var, harcayacak gücüm yoktu
Sana çiçek koparmayı reddetmiştim

Çünkü beni böyle sevmelisin
Gencebay'ın kötü bir müzisyen oluşuya
Acımı inleterek, osuruğumla sevmelisin
Ben değişim amasana göre değil
Yutkunarak sevmelisin, ödenmemiş faturalarımı
Gerçekleşmemiş hayallerimi sevmelisin
İsmarlayamadığım kahveleri
Kimsem onun için sevmelisin
Beni sevmeyi reddetmişsin

Öyleyse külotların çalınsın diyorum
Bunu samimiyle söyleyorum
Sahteliğini gerçekleştirmiş dünyalılar
Etrafin soğuk ve içli barkodlarla çevrili
Sıkıntını çözmek bir başkasının elinde
Tanımak zor geliyor aynadaki adamı
Yazdıklarımı kabullenemiyorum
Patron bir işe gir diyor

Doymam
Bu şiirlere bağlı
Beni sevmen buna bağlı
Her şey size bağlı
Bunları ben yazmıyorum

Hangi büyük lafin arkasına sığınıyorsak
Hangi medeniyetten bahsediyorsak ironi
Ironiyi ütü markası sanan yazarları biliniz
Sevmek için gösterdiğim çabayı sevmiyorum
Söylenen ve yapılmayan ne varsa
Aşkı getirdığınız şu hali sevmiyorum
Çünkü hayat çapaktan ve ağız kokusundan
Hayat ıslak terliğe rastlamanın korkusundan
Hayat yetersiz bakiyelerden
İstemekten ve ihtiyaç duymamaktan
Hayat sınıf farklılığını gezegenlere ayırmaktan
Yuvarlak kütleleri aynı adla tanımlamaktan
Özgürliğin bayatılmış endüstriyel naylonlarından
Eşitliğin fırsatçı ve insanın değer yanıklarından
Hayat yaşamaktan ama ne yaşamaktan
Hastalıklardan, yok olmaktan, çürümekten
Bahsetmelidir

Hatalarımızı kabul edip aşkı yeni bir sayfaya geçmeliyiz
Sevişmekten korkarak yaşamak istemiyorum
İnsan zekalarını terzilikle harcamayın
Bunları yazarlıkla ve kurguya harcamayın
Çocuk israfından bunalıyorum
Sana aşığım
Ve çoğalmak istiyorum
Sigarayı ormana söndürüyorsun
Üzülüyorum
Sevdigim, sevdiklerimi sevmiyor
Üzgünüm
Biraz yalnız kalsam iyi olacak

Açlığım
Bu şirler yüzünden
Seni sevmek yüzünden
Her şey senin yüzünden
Bunları ben yazmıyorum
...

Suya dedim Soledad
Suya dokunmak istiyorum
Suya dokunmak için "S"oledad
Saçlarındaki kuğu şapkasını çıkarıp
Suyun kalbine bırakıyorum

Suya Soledad isminin, Soledad isminin
Soledad boğuluyorsun
Soledad boğulma
Soledad isminin

Sıkıntılı anlamını kavıyorum ve isminin
Sıkıntılı anlamını yıkıyorum

Suyun binlerce rengine
Suyun kahve rengine
Suyun yeşil rengine
Suyun pembe rengine
Suyun bozkır rengine
Suyun saten rengine
Son olarak
Suyun beyaz rengine teşekkürlerimi sunuyorum

Uygar ayaklı geyiklerin bastığı, yalnızca ayaklarının uygar olduğu geyiklerin bastığı, geyiklerin uygar ayaklarıyla bastığı yalnız topraklardan gelerek...

-Soledad adını sana o topraklar mı verdi?

Suya değil, ateşle değil, havayla toprakla değil, zincirler, kelepçeler, urganlarla değil bağlaçlarla bağladılar bizi birbirimize! Hangi cümleden kaçsam, hangi cümleye varsam hep sen çıkıştıysın karşıma.

Soledad, sayılıyorum
sararıyorum
susuyorum

-Seninle susmak bile güzel-

...kayıbedilmiş topraklardan yorulmuş Kızılderili yüreğin, kırılmış tırnakların, savaşçı memelerin, mermer gözlerinle gelerek dökülüyorsun kalbime.

Soledad tuz mu kokuyor gözlerin?
gözlerinden öpüyorum

O sole mio!
İspanya'dan, iç savaştan, büyük ve küçük savaştan kaçarak basıyorsun uygar ayaklı geyiklerin geçtiği yalnız topraklara, yine soruyorum sana

-Sana adını o topraklar mı verdi yoksa adını o topraklardan sen mi aldın Soledad?

O sole mio!

Sıradışılığın Şairi CEMAL SÜREYA

YUNUS ÜNSAL

Kelimeleri dans ettiren şair 1931'de Erzincan'da açar dünyaya gözlerini. Babası Hüseyin Bey nakliyecilikle uğraşmaktadır, bir gün Erzincan'ın Karatuş Köyü'ne düşer yolu, görür görmez âşık olur Gülbeyaz'a, Gülbeyaz'da ona. "Bir sabah ağabeyi Memo'yla birlikte kaçırınlara kızı. Böylece Gülbeyaz, Karatuş Köyü'nden Erzincan'daki büyük bir eve gelin gelir."¹ İşte böyle bir aşkin ilk çocuğu olarak dünyaya gelir Cemalettin Seber, bizim bildiğimiz ismiyle Cemal Süreya. "Ailem güzel bir aileydi. Amcam okurdu. Babam okumayı sevmeydi, ama konuşmayı severdi. Konuşmayı çok seven bir ailinin çocuğuyum." diyerek bahseder ailesinden.

1930'da başlayarak 1938'e kadar devam eden Dersim olayları sırasında Cemal Süreya'nın büyük amcası Memo için sürgün kararı çıkar. Ailesine büyük bağıllılık duyan babası Hüseyin Seber, ağabeyini yalnız bırakmak istemez. Böylece geniş aile Erzincan'dan yola çıkarak Bilecik'e sürgün edilir. Cemal Süreya, ikinci eşi Zuhal Tekkanat'a yazdığı bir mektubunda bu sürgün yolculuğundan şöyle bahseder: "Bizi bir kamyonla doldurdular. Tüfekli iki erin nezaretinde. Sonra o iki erle yük vagonuna doldurdular. Günlerce yolculuktan sonra bir köye atılıar. Tarih öncesi köpekler havlıyordu. Akımdan hiç çıkmaz o yolculuk, o havlamalar, polisler. Duyarlıım biraz da o çocukluk izlenimleriyle besleniyor belki. Anam sürgünde öldü, babam sürgünde öldü"²

Annesini henüz 7 yaşında kaybeder Süreya. İlerde bir şiirinde sevdiği kadına "Annem çok küçükken öldü/ Beni öp sonra doğur beni." diyerek seslenecektir. Annesinin ölümü üzerine babası, ailinin Bilecik'te zorunlu ikamet süresinin henüz bitmemesine rağmen, Cemal'i ilkokulu okuması için İstanbul'a küçük amcasının ve halasının yanına gönderir. Bir süre sonra bu durumun dikkat çekmediğini fark eden babasının da, yerleşmek için İstanbul'a gitmesiyle işler değişir. Ailenin izinsiz olarak Bilecik'ten ayrılmış altı ay içinde fark edilir.

Aile 1942 yılında tekrar Bilecik'e yolları. İlkokulu ve ortaokulu Bilecik'te tamamlayan Süreya liseyi okumak için 1947 yılında yatalı olarak Haydarpaşa Lisesi'ne girer. Liseyi öğrenimini tamamladıkten sonra, 1950 yılında Mülkiye'nin İktisat ve Maliye Bölümü'ne kaydını yapar. Ankara'da geçirdiği üniversite dönemi sırasında, kültürel ve edebî hayatını zenginleştirir. 1954 yılında mezun olur.

Maliye Müfettişi olan Cemal Süreya'nın işinin gerektirdiği gezicilik hali, hayatı boyunca süregelen göçerliğinin peşini bırak-

mayan bir uzantısıdır sanki. Bu göçerlik şiirini besleyen en önemli temalardan biridir doğal olarak.

"...Ey şiir arayıcısı ey esrik kişi
Şu son dönemecini de aşınca gecenin
Doğacak gün artık gündüze ilişkin değil
Bu ağırtı ancak yürekle karşılaşabilir
Bütün iş orda işte, oradan usturuplu geçmesini bil
Tutsaksan ellerini sıvışır gibi zincirlerinden
Ve balyozla vursalar misralarına
Soylu bir demir sesi yükselir
Soylu büyük ve mavi bir demir sesi
Ellerim gece yatasına çağnlmış
Ve
Telaşsız görünmeye çalışan bir Kafka gibi
Yüzüm giyotine abone"³

Yersizliği yer edinir şair. Kafka'nın bir aforizmasında belirttiği "benim demirleyeceğim yer burası değil" düşüncesini, şiirin sonunda Kafka'ya gönderme yaparak adeta içselleştirir. Bu açıdan Kafka ve Süreya, paydaştır denilebilir.

31 Temmuz 1965 yılında memuriyetten istifa eden Cemal Süreya Papirus dergisini çıkartır. Memuriyetten istifasının Papirus'ü çıkarmakla bir ilgisinin olmadığını söyler. Memuriyetten çok sıkılmış ve bunalmıştır. İstifa kararını böyle bir psikoloji içerisinde verdiği, üzerinde çok düşünmediğini ve bunun kendisi için "çok ağır bir yenilgi" olduğunu yıllar sonra söyle ifade eder:

"Papiruslığında kendime nasıl güveniyordum! Emekliliğe bile inanmıyorum. Küçük adamlann işiydi emeklilik. Beş param olmadığı halde, istersem çok kazanırmış sanırsın daydım. Beş yüz liraya gereksinim varsa, beş yüz liralık çalışıyordum. O arada Emekli Sandığı'ndaki on yıllık keseneklerimi de çekip yedim: 3656 lira. 1971, benim için mali yönden de tam bir yıkım oldu. Yeniden memurluğa dönmek zorunda kaldım. Bu benim için çok ağır bir yenilgiydi."⁴

Cemal Süreya için "şair" neydi? Bu soruya cevap bulmak istiyorsak, çıkardığı ilk şiir kitabı olan "Üvercinka" kelimesinden yola çıkmak en doğrusu olacaktır. Güvercin kanadından kısaltılarak elde edilmiş bu sözcük, Süreya'nın kelimeleri zorlaması, yazının en başında belirttiğim gibi adeta kelimeleri dans

ettirmeye çalışmasının bir sonucudur. Cemal Süreya, Melih Cevdet Anday'ın söyledişi gibi:

“Şiiri bütün fazlalıklardan kurtarmak istiyor, usun özgürlüğünden ne güzellikler doğabileceğini gösteriyor.”

“Kaybedersem soyadımdan bir ‘y’ harfini atanm.”

Diyerek arkadaşıyla iddiaya girmiş ve Süreyya olan soyadını Süreya olarak değiştirmiştir. Kelimelerle oynarken, soyadını da elden geçirmeye tereddüt etmemiştir sıra dışılığın şairi. İşte bu sırada dışılık, onu ilerde ikinci yeni hareketinin en önemli isimlerinden biri yapacaktır.

Henüz 23 yaşında Yeditepe Dergisi'nde yayımladığı “Gül” şiirile dikkatleri çeker. Bu şiir, Türk şiirinde çok ciddi bir kopma olarak gösterilir. Gölün tam ortasında ağlayan bir şair...

“Gölün tam ortasında ağlıyorum
Her akşam sokak ortasında öldükçe
Önümü arkamı bilmiyorum
Azaldığını duyup duyup karanlıkta
Beni ayakta tutan gözlerinin

Ellerini alıyorum sabaha kadar seviyorum
Ellerin beyaz tekrar beyaz tekrar beyaz
Ellerinin bu kadar beyaz olmasından korkuyorum
İstasyonda tiren oluyor biraz
Ben bazen istasyonu bulamayan bir adamım

Gülü alıyorum yüzüme sürüyorum
Her nasılsa sokağa düşmüş
Kolumu kanadımı kinyorum
Bir kan oluyor bir kıyamet bir çalğı
Ve zurnanın ucunda yepye尼 bir Çingene”⁵

Samimidir şair, samimiyetten beslenir. Karanlık zamanlar yaşamıştır, bu yüzden ışığı açmayı görev, aydınlığı yol edinir. Aydın ve demokrat geçenlerin ucuzaştırdığı bir ortamda, el etek öpmeden, taviz vermeden dimdik durmayı seçer. 1975 yılında Darphane müdürüken, görevinden alınır. Yeni görevde gelen Milliyetçi Cephe hükümetinin Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon, siyasi fikirleri nedeniyle Süreya'yı görevden almayı kafasına kojar. Ergenekon bu niyeti için darphaneye bir teftiş düzenlesse de ne bir açık, ne de eksik bulamaz. Ama Süreya yine de görevden alınır. Gerekçe ise, teftiş sırasında darphane binasının pis olmasıdır. Süreya ise görevden alınma yazısına, “Darphane binası, tarihi boyunca yalnızca 2 saat kirlenmiştir, o da bakan beyin ziyaretleri nedeniyle”⁶ diye karşılık verir.

“...Hayatını sarsan binbir andan

adlanni yillara
veren yargıç krallar...”

Hiçbir şiiri kalmasa bile, bir eylemiyle tarihe geçeceğini söyley Cemal Süreya. Bu eylem, en yakın dostu Muzaffer Buyrukçu'yla beraber gerçekleştirdiği “Özal'a İntihar Çağnsı”dır:

“Ülkemizi sizden

Sizi de kendi özel sıkıntılannızdan

Kurtarmak için

Arkadaşım Muzaffer Buyrukçu'yla

Bir önerimiz var: İntihar etmelisiniz!

Ben ve Buyrukçu bu konuda

Dostça omuz veriyoruz size.

Gelin, halkın önünde,

Üçümüz birlikte intihar edelim

Yer: Kadıköy eski iskelesinin önü

Gününu ve saatini siz saptayın

Ülkemiz sizden kurtulsun

Biz de bir işe yaramış olalım”

Kültür Bakanlığı'nda kültür yayınıları danışma kurulu üyesi, Orta Doğu İktisat Bankası yönetim kurulu üyesi ve 25 yılı aşkın Türk Dil Kurumu Üyeliği'nin yanı sıra çeşitli yayınevlerinde danışmanlık, ansiklopedilerde redaktörlük, çevirmenlik yapar Cemal Süreya.

Papirus'ün dışında, Pazar Postası, Yeditepe, Oluşum, Türkiye Yazılan, Politika, Yeni Ulus, Aydınlık, Saçak, Yazko Somut, 2000'e doğru gibi yayın organlarında yayımladığı çok sayıda yazı ve şiirle geniş kitlelere ulaşma fırsatı bulan ve Türk Edebiyatı'nda kendine doldurulması imkânsız bir yer edinen şair, bir hastane odasında şu misralarla açar sonsuzluğun kapısını:

“Ölüyorum Tanım

Bu da oldu işte

Her ölüm erken ölümdür

Biliyorum Tanım.

Ama, aynca aldığıñ şu hayat

Fena değildir

Üstü kalsın...”⁷

Küçük bir Kafka Sınavı

"Kafkaesk" nedir? – En iyisi şöyle demek: Hakkımızda verilmiş olan, ancak kimin verdığını bilmediğimiz hükümlü yargılama sürecinden önce kabullenmek. Sonrasında gelişen anlaşılmaz dava sürecinde de cellat olarak hükmün yerine getirilmesini sağlamak.

Ya da: Temelinde, detaylar hakkında son derece net bilgiler edinmemize rağmen, bütünü anlamının esrarını koruması yatan, modernizmin tuhaftığı.

Ya da: Kurtarılma ihtiyacı içindeki biz insanoğluna kurtuluşun hep bir dakika geç kalması. Ya da hiç gelmemesi. Bu sırada ortaya çıkan komedi de yaşamımız oluyor.

Kesinlikle kafkaesk olmayan şey: anlaşılır bürokratik otorite, konuşan hayvanlar, karanlık labirentler ve durmaksızın çalışan saatler, "herhangi bir biçimde" grotesk izlenimi uyandıran, ürkütücü şeyler.

Kafka ne yerdii? – Kafka müzmin bir vejetaryendi. Akşam yemeklerinde ağırlıkla lüks egzotik meyveler tüketirdi. Bu alışkanlığından dolayı onu küümseyen babası Kafka'ya "fındıklıran" ismini yakıştırmıştır. Büyük olasılıkla kokteyllere katılacak tiplerden de değildi.

Kafka inançlı bir Yahudi miydi? – Uygulamaya geçirmese de, Yahudilerin yeni yıl bayramlarında yakınlarına kart atmasa da evet, o bir Yahudiyydi. Kendisini Batı'ya uyum sağlamış bir Yahudi olarak tanımlıyordu. Gençlik yıllarından beri Doğu Yahudilerine, özellikle de Yiddish tiyatrosuna büyük ilgi duyuyordu, bu ilgiyi yaşamanın sonuna kadar korumuştur.

Nişanlısı Felice Bauer'e verdiği ancak tutamadığı ilk söz, birlikte Filistin'e gideceklerine dair verdiği sözdür – Kafka'nın İbranice dersi almasının tek nedeni bu değildir. Milena'yla birlikte olduğu sırada

Filistin seyahati yeniden gündeme gelmiştir. Hatta oraya yerleşmeyi bile düşünmüştür. Kafka'nın yükselmekte olan Siyonizme de ilgisi vardır, ancak aidiyet meselesinde kendisine yöneltilen soruya olumsuz bir yanıt verir: "Ben yalnızca kendime benzerim."

Kafka hangi yazarları severdi? – Kleist, Dickens, Dostoyevski, Flaubert, Grillparzer, Çehov. Kleist da Kafka gibi aklından intihar fikri hiç çıkmayan, sadomazoşist bir yazاردır. Kadınlara evlenme teklif edeceği yerde ölüm teklif ederdi. Kafka, Dickens'i taklit etmekten korkardı. Dostoyevski'de en çok ilgisini çeken insandaki suçluluk duygusuydu. Grillparzer'in bir süre sonra nişanlısına olan aşkı biter. Benzer bir durum karşısında Kafka derinden sarsılmıştır. Onun gibi, uzun yıllar süren nişanlılık sürecini sonlandıracak bir skandala imza atan filozof Sören Kierkegaard'ın fikirlerinin Kafka'nın kilerle uyuştuğunu belirtmek gereklidir.

Franz Kafka'nın sevgilisi olmak ister miydiniz? – Hayır. Ama eğer olacaksanız, yatağın köşesinde oturup keyfinizi kaçıracağından hiç şüpheniz olmasın.

Kafka'nın en iyi eseri hangisidir? – Aşk mektupları.

Bu yanıt, bir önceki sorunun yanıtını geçersiz kılmaz.

Kafka kahramanlarının en çok nerede olmasını sever? – Yatakta.

Eserlerinde neden bu kadar çok hizmetçiye yer vermiştir? – Çünkü onlar yataktan yataktan hoşlanırlar.

Kafka'da kaç çeşit karar vardır?

– Her çeşit. Alınmış kararlar, alınmamış kararlar, beraat kararları, ertelenmiş beraat kararları vb. Aslına bakarsanız sadece bir tek karar vardır: İdam kararı.

Kafka insanları neden bu kadar etkiler? – Yazarken kendini gözetmediği için. Okur, ondaki bu içten dürüstlüğü takdir etmektedir.

Kafka'nın eserlerindeki karakterler, Martin Walser'in de belirttiği gibi "hakiki", "gerçek", "insancı", "doğal" değildir. Ancak öykünün seyri için vazgeçilmezdirler. Ayrıca neredeyse tümünün iyi bir mizah kapasitesi vardır.

İnsan Kafka'nın etkisinden neden kolay kolay kurtulamaz? – Çünkü ince böcek bacakları üstünüze yapışıp kalır.

Karla Reimert, Şipşak Kafka
Doğan Kitap
Illustrasyon: Sernur Işık

Akbaba

FRANZ KAFKA

Bir akbaba vardı, ayaklarımı gagalıyordu. Çizme ve çoraplarımlı didik didik etmiş, sıra ayaklarımı gelmişti. Durup dinlenmeden gagalıyordu; arada bir havalandı çevremde tedirgin dolanıyor, sonra yine çalışmasını sürdürdü. Derken bir Bay geçti karşidan, bir vakit durumu izledi, sonra niçin akbabaya ses çıkarmadığımı sordu.

"Ne yapabilirim ki!" dedim. "Geldi, haydi gagalamaya başladı; kuşkusuz ilkin kovmak istedim, hatta boğacak oldum kendisini; ancak böyle bir hayvanın gücüne diyecek yok."

Baktım hemen suratıma atlayacak, ben de ayaklarımı gözden çıkarmayı uygun buldum; artık didik didik edilmenelere de bir şey kalmadı."

- "Vallahi bilmem ki neden bunca işkenceye katlanıorsunuz!" dedi Bay. "Bir kurşun akbabanın işini görür hemen."

- "Ya?" diye sordum ben. "Peki bunu siz yapar misiniz?"

- "Hayhay!" dedi Bay.

"Yalnız eve kadar gideyim de silahımı alıp geleyim. Bir yarı saat daha bekleyebilir misiniz?"

- "Bilmem," diye yanıldım ben ve bir süreacidan kaskatı kesildim, ardından dedim ki:

"Ne olur, siz gene bir deneyin!"

- "Peki, peki!" dedi Bay. "Bir koşu gider gelirim."

Biz konuşurken, akbaba gözlerini bir Bay'a, bir bana çevirmiş, sessiz sakin bizi dinlemiştir. Şimdi görüyordum ki, bütün söylenenleri anlamıştı; ansızın havalandı, hız almak için alabildiğine geriye kaykılıp usta bir mızrak atıcısı gibi gagasını ağızından içeri daldırdı, derinlere gömdü.

Ben sırtüstü yıkılırken, onun tüm çukurları dolduran, tüm kıyılardan taşan kanımın içinde kurtuluşsuz boğulup gittiğini görerek rahatlardım.

Çeviri: Kâmuran Şipal

Rik Wielheesen

Son Şeyler

Kafka Okur Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Yazı Gönder

Yazınızı, çizimlerinizi, öneri ve görüşlerinizi editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

Gözlem, Yolcu sf.4

İllüstrasyon: Nachan

Ne demiş Kafka? sf.6

1. Journal intime, Grasset s.221
2. Preparatifs 'de «Les huit cahieris in octavo» s. 103
3. Milena'ya Mektuplar, s. 250
4. Journal intime, s.529
5. Préparatifs .. .'de "Lettre au père," s. 178-9
6. Journal intime, 10 Ekim 1911 "Kurumun hem lehinde, hem aleyhinde ... bilgiççe bir yazı yazdım..." s. 131
7. Aynı eser, s. 64 ve 137
8. Preparatifs 'te «Cahiers in-octavo" s, 102
9. La Muraille de Chine'de "Recherches d'un chien" s. 234 ve 249
10. Preparatifs... 'de "Méditations 'sur le péché....." ? s. 44-45
11. Journal intime, .Grasset, s. 290
12. JANOUCH, Kafka m'a dit, s. 59
13. Préparatifs.... 'tə (Meditations sur.le péché ..s.39
14. Journal intime, 51 Temmuz. 1914 s. 60
15. Carnets

Woolf'un Kendine Ait Bir Odası sf.15

- I-Woolf, Virginii, (2012). Kendine Ait Bir Oda (İlknur Özdemir, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi

2-Curtis, Anthony. (2012). Virginia Woolf. Bloomsbury ve Ötesi (Özge Çağlar Aksoy, Çev.) İstanbul: İletişim, s.223

3-Woolf, Virginia. (2012). Kendine Ait Bir Oda (İlknur Özdemir, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi

4-Urgan, Mina. (2001) Virginia Woolf. İstanbul: YKY s. 48

5-Woolf, Virginia. (2012). Kendine Ait Bir Oda (İlknur Özdemir, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi

6-Ibid.

7-Ibid.

8-Urgan, Mina. (2001) Virginia Woolf. İstanbul: YKY s. 53

9-Woolf, Virginia. (2012). Kendine Ait Bir Oda (İlknur Özdemir, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi

10-Ibid.

Bende Kalın Benimle sf.17

Çizim: Hilal Kosovalı

VAR mı OLUŞÇULUK? sf.18

* Colette, J., Varoluşçuluk, syf.10 (çev.I. Ergüden) Dost Kitabevi Yayınları,2006

** Timuçin, A. Varoluşçuluk, aymavisi.org.

F.J. Thonnard, Precis d' Histoire de la Philosophia

Sartre. J.P. Varoluşçuluk (çev.A.Bezirci) Say Yayınları,

Cevizci,A. Felsefe Tarihi, Say Yayınları,2009

Colette, J., Varoluşçuluk, (çev.I. Ergüden)

Dost Kitabevi Yayınları,2006

Çizim: James Bonilla

Sırça Fanusta Bir Kelebek sf.28

Çizim: Ceren Demiral

Soledad sf.36

İllüstrasyon: Анастасия Кардашова

Sıradışılığın Şairi CEMAL SÜREYA sf.37

1. Feya Perinçek- Nursel Duruel, Cemal Süreya- "Şairin Hayatı Şiire Dahil", Kaynak Yay. İstanbul 1995, s13

2. Cemal Süreya, On üç Günün Mektupları, YKY, İstanbul, 1998 s.85

3. Göcebe [Şiir]

4. Enver Ercan "Güvercin Curnatası-Cemal Süreya ile Konuşmalar" s.94-95

5. Necati Güngör "Güvercin Curnatası- Cemal Süreya ile Konuşmalar" s.169

6 Cemal Süreya, Sevda Sözleri,1999 İstanbul, YKY, s.12

7.Cemal Süreya, "Üstü Kalsın", "Sevda Sözleri" s.302

